

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босна и Херцеговина

Predmet broj: S1 1 K 024092 19 Kžk

Datum objavljivanja: 28.10.2020. godine

Pred Apelacionim vijećem u sastavu: sudija dr Dragomir Vukoje, predsjednik vijeća
sudija Tihomir Lukes, član vijeća
sudija Mirza Jusufović, član vijeća

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
protiv
optuženih Bore Milojice i Želislava Rivića

DRUGOSTEPENA PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine: Sedin Idrizović

Branilac optuženog Bore Milojice: Ranko Dakić, advokat

Branilac optuženog Želislava Rivića: Saša Dakić, advokat

Sadržaj:

I. TOK POSTUPKA	8
A. UVODNE NAPOMENE	8
B. PRETRES PRED VIJEĆEM APELACIONOG ODJELJENJA	9
1. Procesne odluke	9
2. Završne riječi	11
II. OSUĐUJUĆI DIO PRESUDE.....	13
A. ČINJENIČNA UTVRĐENJA	13
1. Relevantno pravo – opšti elementi krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH.....	14
2. Radnje u osnovi zločina.....	25
3. Završni zaključci o ocjeni dokaza i krivici optuženog Milojice	40
III. ODLUKA O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI.....	42
IV. ODLUKA O TROŠKOVIMA	43
V. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU.....	44
VI. OSLOBAĐAJUĆI DIO PRESUDE.....	44
1. Tačka 1. oslobađajućeg dijela izreke presude (tačka 5. optužnice) – ubistvo 5 civila bošnjačke nacionalnosti: optuženi Želislav Rivić.....	44
2. Tačka 2. oslobađajućeg dijela izreke presude (tačka 6. optužnice) – ubistvo Dragana Begića: optuženi Boro Milojica i Želislav Rivić	45
A. TROŠKOVI KRIVIČNOG POSTUPKA	46
B. IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEV	46

Broj: S1 1 K 024092 19 Kžk
Sarajevo, 28.10.2020. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću Apelacionog odjeljenja sastavljenom od sudije dr Dragomira Vukoja, kao predsjednika vijeća, te sudija Tihomira Lukesa i Mirze Jusufovića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje stručne saradnice Ene Granić Čizmo, kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Bore Milojice i Želislava Rivića, zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka a) u vezi tačke h) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, u vezi sa članovima 29. i 180. stav 1. istog Zakona, odlučujući po optužnici Tužilaštva Bosne i Hercegovine, broj: T20 0 KTRZ 0004777 16 od 27.12.2016. godine, potvrđenoj dana 10.01.2017. godine, te izmijenjenoj dana 28.03.2019. godine, nakon održanog pretresa, čijem toku su bili prisutni tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine, Sedin Idrizović, kao i optuženi Boro Milojica i Želislav Rivić, sa njihovim braniocima, advokatima Rankom Dakićem i Sašom Dakićem, dana 28.10.2020. godine, javno je objavio

P R E S U D U

Optuženi Boro Milojica, sin Branka i majke Jerine rođene Plavšić, rođen 25.08.1962. godine u Prijedoru, JMB ..., nastanjen u ..., državljanin ..., ..., pismen, završena osnovna škola, radnik, nezaposlen, oženjen, služio vojsku u Puli i Sinju 1984/85. godine, nema odlikovanja, slabog imovinskog stanja, nema čin rezervnog vojnog starješine, vodi se u vojnoj evidenciji u Odjeljenju za boračko-invalidsku zaštitu Prijedor, osuđivan ..., ..., ... kaznu izdržao ne vodi se drugi krivični postupak,

K R I V J E

što je:

U okviru širokog i sistematičnog napada vojske i policije Srpske Republike BiH, a potom Republike Srpske, usmjerenog protiv civilnog stanovništva nesrpske nacionalnosti na području općine Prijedor, u vremenskom periodu od juna 1992. godine do septembra 1992. godine, znajući za takav napad i znajući da njegove radnje čine dio tog napada,

Boro Milojica u svojstvu pripadnika 6. Ljubijskog bataljona 43. Prijedorske motorizovane brigade Vojske Republike Srpske suprotno pravilima međunarodnog prava, počinio ubistva civilnog stanovništva, tako što je:

1. U toku mjeseca jula 1992.godine, u mjestu Hambarine, općina Prijedor, civil ... nacionalnosti Samed Velibašić je na poziv jednog od pripadnika 6. Ljubijskog bataljona 43. Prijedorske motorizovane brigade VRS da im pokaže kojim pravcem se kreću nepoznate osobe, izašao iz svoje kuće i došao do grupe vojnika koji su se nalazili u blizini njegove kuće, među kojim vojnicima je bio i Boro Milojica, da bi nakon što im je dao te informacije i u trenutku kada je krenuo nazad prema svojoj kući, Boro Milojica je pucanjem iz vatrenog oružja lišio života civila Velibašić Sameda, da bi njegovo tijelo u narednom periodu pronašao njegov sin Velibašić Fadil u blizini porodične kuće.
2. U toku mjeseca jula 1992. godine, u mjestu Volarić, općina Prijedor, za vrijeme dok su po naredbi vojnika VRS devet civila ... nacionalnosti kopali jamu u koju su trebali zakopati 12 ubijenih civila bošnjačke nacionalnosti čija su se tijela nalazila u blizini, pored njih se zaustavilo motorno vozilo tzv. „Tamić“ iz kojeg su sa vatrenim oružjem izašli Boro Milojica i P.Đ. (umro) nakon čega su njih dvojica istovremeno pucajući iz vatrenog oružja lišili života svih devet civila ... nacionalnosti i to: Esad (Husein) Ahmetović, Husein (Omer) Ahmetović, Esad (Ramo) Ferhatović, Ramo (Omer) Ferhatović, Ismet (Ahmet) Osmanović, Mustafa Prozor, Dermin (Meho) Sinanović, Džemal (Bahto) Sinanović i Sadik (Bahto) Sinanović da bi 1998. godine prilikom ekshumacije u mjestu Volarić bila pronađena i identifikovana tijela civila ... nacionalnosti i tijela civila ... nacionalnosti.
3. U toku mjeseca jula 1992. godine, na području Hambarina, općina Prijedor, Boro Milojica je zajedno sa civilom bošnjačke nacionalnosti Mehmedom Mulalić koji je čuvao ovce otišao prema obližnjoj šumi, u pravcu punkta na Hambarinama za koji su bili zaduženi pripadnici Ljubijske čete 43. Prijedorske motorizovane brigade VRS i pucajući iz vatrenog oružja lišio života Mehmeda Mulalić nakon čega je došao do punkta u Hambarinama vodeći ispred sebe ovce i rekao je da „čobanu više neće trebati ovce“ da bi tijelo ubijenog Mulalić Mehmeda

pronašao njegov brat istog dana u noćnim satima.

4. U toku mjeseca jula 1992. godine, za vrijeme napada vojnika VRS, a među kojim vojnicima je bio i Boro Milojica, na područje Hambarina, općina Prijedor u kojem je pretežno živjelo bošnjačko stanovništvo, Boro Milojica je civilu ... nacionalnosti Rami Čeliću koji je sjedio ispred porodične kuće sa članovima svoje porodice, naredio da ustane i odmah nakon što je Ramo ustao sa svojom suprugom Fatimom držeći je za ruku, Boro Milojica je pucanjem iz vatrenog oružja lišio života civila Čelić Ramu, dok su ostali prisutni civili ... nacionalnosti po naredbi jednog od prisutnih vojnika napustili kuću i otišli u obližnju šumu.
5. U toku mjeseca jula 1992. godine, u mjestu Hambarine, općina Prijedor dovezeni su motornim vozilom „Ford tranzit“ od strane vojne policije VRS pet civila bošnjačke nacionalnosti na punkt za koji su bili zaduženi vojnici tzv. Ljubijske čete 6. bataljona 43. Prijedorske motorizovane brigade VRS a među kojim vojnicima je te prilike na punktu bio i Boro Milojica, da bi te civile Boro Milojica držeći pušku-snajper uperen prema njima odveo u neposrednu blizinu od vozila kojim su dovezeni i odmah nakon toga pucajući iz vatrenog oružja lišio života ovih pet civila bošnjačke nacionalnosti nakon čega je Boro Milojica rekao „od jednog metka padoše dvojica“, da bi idućeg dana, Boro Milojica pucajući iz vatrenog oružja lišio života još jednog civila bošnjačke nacionalnosti koji je namjeravao proći navedeni punkt kako bi otišao do zubara, nakon čega je prišao do tijela ubijenog civila i uzeo mu novčanik i novac iz novčanika dao prisutnom stražaru.

Dakle, u okviru širokog i sistematičnog napada, znajući da njegove radnje čine dio istog, vršio ubistva civilnog stanovništva,

Čime je počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka a) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 180. stav 1. istog Zakona, a u odnosu na tačku 2. i u vezi sa članom 29. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine,

pa ga Apelaciono vijeće na osnovu odredbe člana 285. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, primjenom naprijed navedenih zakonskih odredbi i primjenom

članova 39., 40., 42. i 48. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine,

O S U Đ U J E

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 16 (ŠESNAEST) GODINA

Na osnovu odredbe člana 56. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, optuženom Bori Milojici se ima uračunati vrijeme provedeno u pritvoru, i to od 28.10.2020. godine, pa nadalje.

Na osnovu odredbe člana 188. stav 4. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, optuženi Boro Milojica se oslobađa dužnosti naknade troškova krivičnog postupka.

Na osnovu odredbe člana 198. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, oštećeni se sa imovinskopravnim zahtjevom upućuju na parnicu.

Nasuprot navedenom,

Optuženi Boro Milojica, sa ranije navedenim podacima,

Optuženi Želislav Rivić, zv. „Željko i Želja“, sin Zvonke i majke Vere rođene Sazanov, rođen 29.09.1954. godine u Banja Luci, JMB: ..., nastanjen u ..., ..., pismen, završena Viša školska sprema V stepen, po zanimanju mašinbravar, penzioner, neoženjen, služio vojsku u Banja Luci i Strumici 1974/75. godine, nema odlikovanja, slabog imovnog stanja, nema čin rezervnog vojnog starješine, vodi se u vojnoj evidenciji u Odjeljenju za boračko-invalidsku zaštitu Prijedor, neosuđivan, ne vodi se drugi krivični postupak,

Na osnovu odredbe člana 284. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

OSLOBAĐAJU SE OD OPTUŽBE

Da su:

U okviru širokog i sistematičnog napada vojske i policije Srpske Republike BiH, a potom Republike Srpske, usmjerenog protiv civilnog stanovništva nesrpske nacionalnosti na području općine Prijedor, u vremenskom periodu od juna 1992. godine do septembra 1992. godine, znajući za takav napad i znajući da njihove radnje čine dio tog napada, Boro Milojica i Želislav Rivić u svojstvu pripadnika 6. Ljubijskog bataljona 43. Prijedorske motorizovane brigade Vojske Republike Srpske su suprotno pravilima međunarodnog prava, zajedno počinili progon civilnog stanovništva bošnjačke, hrvatske i romske nacionalnosti zbog njihove nacionalne i vjerske pripadnosti i to ubistvima, tako što su:

Optuženi Želislav Rivić,

- 1. (tačka 5. optužnice)** U toku mjeseca jula 1992. godine, u mjestu Hambarine, općina Prijedor dovezeni su motornim vozilom „Ford tranzit“ od strane vojne policije VRS pet civila bošnjačke nacionalnosti na punkt za koji su bili zaduženi vojnici tzv. Ljubijske čete 6. bataljona 43. Prijedorske motorizovane brigade VRS a među kojim vojnicima su te prilike na punktu bili i Boro Milojica i Želislav Rivić, da bi te civile Boro Milojica držeći pušku-snajper uperen prema njima odveo u neposrednu blizinu od vozila kojim su dovezeni i odmah nakon toga su zajedno Boro Milojica i Želislav Rivić istovremeno pucajući iz vatrenog oružja lišili života ovih pet civila bošnjačke nacionalnosti nakon čega je Boro Milojica rekao „od jednog metka padoše dvojica“,

Optuženi Boro Milojica i Želislav Rivić, zajedno

- 2. (tačka 6. optužnice)** U toku mjeseca juna 1992.godine, u mjestu Ravska, općina Prijedor, Boro Milojica i Želislav Rivić su sa motornim vozilom bijele boje, marke „golf 1“ na kojem su bila ispisana slova „UN“ došli do kuće sestre od civila ... nacionalnosti Dragana Begića zvani „Plićo“ u kojoj se nalazio Dragan, te su istog izveli iz kuće i odmah, pucajući iz vatrenog oružja lišili života Dragana Begića u neposrednoj blizini te kuće gdje je i ukopano njegovo tijelo.

Čime bi počinili:

Optuženi Boro Milojica pod tačkom 2. ovog dijela izreke presude, krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) (progon) u vezi sa tačkom a) u vezi sa članom 29., a sve u vezi sa članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine;

Optuženi Želislav Rivić pod tačkama 1. i 2. ovog dijela izreke presude, krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) (progon) u vezi sa tačkom a) u vezi sa članom 29., a sve u vezi sa članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

U oslobađajućem dijelu izreke presude, troškovi krivičnog postupka temeljem člana 189. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, padaju na teret budžetskih sredstava, dok se oštećeni na osnovu člana 198. stav 3. istog Zakona, upućuju na parnicu.

O b r a z l o Ź e n j e

I. TOK POSTUPKA

A. UVODNE NAPOMENE

1. Optužnicom broj: T20 0 KTRZ 0004777 16 od 27.12.2016. godine, a koja je izmijenjena dana 28.03.2019. godine, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo BiH/Tužilaštvo) je optužene Boru Milojicu i Želislava Rivića, teretilo da su počinili krivično

djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH).

2. Prvostepeni sud je, dana 24.06.2019. godine, donio presudu kojom je optuženog Boru Milojicu oglasio krivim po tačkama 1. i 4. navedene optužnice, zbog čega mu je izrekao kaznu zatvora u trajanju od 8 godina, dok je istog optuženog oslobodio od krivice po tačkama 2., 3., 5. i 6. optužnice, a optuženog Želislava Rivića po tačkama 5. i 6. optužnice.

3. Uvažavajući žalbu Tužilaštva BiH, vijeće Apelacionog odjeljenja Suda BiH prvostepenu presudu je ukinulo u cijelosti, i to u osuđujućem dijelu u skladu sa bitnim povredama odredaba krivičnog postupka, a u oslobađajućem dijelu radi sumnje u pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja.

B. PRETRES PRED VIJEĆEM APELACIONOG ODJELJENJA

4. Pretres pred vijećem Apelacionog odjeljenja (Apelaciono vijeće/ijeće) je započeo 28.01.2020. godine. Stranke su tom prilikom bile saglasne da nema potrebe da se čita optužnica, niti da se iznose uvodne riječi, odnosno koncept odbrane.

1. Procesne odluke

(a) Pitanja u vezi dokazne građe

5. Apelaciono vijeće je prije početka pretresa od Tužilaštva BiH, kao i branilaca optuženih Bore Milojice i Želislava Rivića, zatražilo očitovanje u vezi prijedloga dokaza koje planiraju izvesti tokom pretresa. Tim povodom odbrane optuženih su se izjasnile

dana 20.12.2019. godine, a Tužilaštvo se izjasnilo dopisom koji je ovaj Sud zaprimio dana 16.01.2020. godine.

6. Na ročištu održanom dana 28.01.2020. godine, odbrane optuženih su izvršile izvjesne redukcije u pogledu ranije dostavljenih obimnih prijedloga za izvođenjem dokaza, ali sadržajno isti su i dalje upućivali na reprodukciju velikog broja dokaza. S tim u vezi Apelaciono vijeće je u tom momentu donijelo procesnu odluku da se prihvata reprodukcija iskaza svjedoka koji se istovremeno navode u prijedlozima branilaca optuženih i Tužilaštva, i to S-3, S-4, S-9, S-10, S-8, Drage Čavlovića i Džemala Fikića. Time su dokazi Tužilaštva i iscrpljeni.

7. U pogledu preostalih dokaza odbrana optuženih, nakon što su isti prijedlozi nakon izvršenih korekcija finalno i dostavljeni dana 21.09.2020. godine, Apelaciono vijeće je donijelo procesnu odluku da se izvrši i reprodukcija iskaza svjedoka Fadila Velibašića, Tesme Milinković, S-5, Ivica Šolaja i Blažević Ive.

8. Odbijen je prijedlog odbrane oba optužena za čitanjem iskaza svjedoka Jasmina Hamulića, kao i prijedlog odbrane prvooptuženog Milojice da se pozove svjedok Raza Žerić ili pak pročita i njena ranija izjava.

9. Prilikom donošenja procesnih odluka u kontekstu dokazne građe, Apelaciono vijeće je stranke i branioce više puta podsjetilo na načela ekonomičnosti i efikasnosti, u vezi sa prirodom pretresa pred Apelacionim vijećem, i u tom pogledu zatraženo je i da se vodi računa o specifičnosti tog postupka, te da se pokuša ograničiti na zahtjeve da se vrši reprodukcija samo onih iskaza za koje se smatra da su odlučni, dok će Apelaciono vijeće u preostale dokaze svakako vršiti uvid kako ga to zakon i obavezuje prilikom donošenja odluke u meritumu.

10. Također, donoseći predmetne procesne odluke, Apelaciono vijeće se rukovalo time da drugostepeni postupak ne predstavlja *de novo postupak*, te da drugostepena vijeća shodno procesnom zakonu imaju pravo da preuzimaju dokaze iz prvostepenih postupaka, te da se isti mogu smatrati kao već izvedenim, cijeneći i da se pred ovim sudom vrše audio vizuelna snimanja u koja članovi vijeća mogu vršiti neposredne uvide. Vijeća ovog Apelacionog odjeljenja – Odjela I su kroz više svojih odluka stala na pravno stanovište po kome je žalbeni postupak korektivne prirode, te stoga to nije „prilika za preispitivanje nekog predmeta *de novo*“ (Takođe, v. predmet MKSJ, Tužilac protiv *Milorada Krnojelca*, Žalbeno vijeće, Presuda, 17. septembar 2003., para. 5 –

20., te predmete *Erdemović* (para. 16), *Tadić* ,(para.238 do 326), *Aleksovski* (para. 63), *Furundžija* (par. 35 do 37.), *Čelebići* (par. 435), i dr.).

11. Dakle, ostali dokazi, materijalni i subjektivni, izvedeni tokom prvostepenog postupka, prihvaćeni su kao izvedeni, te se smatraju dokaznom građom ove krivične stvari.¹

(b) Mjere zaštite

12. Prilikom reprodukcije iskaza svjedoka primjenjivane su iste mjere zaštite kao tokom prvostepenog postupka, što među strankama nije bilo sporno.

(c) Protek roka od 30 dana

13. Dana 18.09.2020. godine pretres je započeo iznova, obzirom na protek roka od 30 dana, a shodno odredbi člana 251. stav 2. ZKP BiH². Tim povodom su se stranke i branioci izjasnili da prihvataju dotadašnji tok postupka.

2. Završne riječi

(a) Završne riječi tužioca

14. Tužilac Tužilaštva BiH je najprije izjavio da ostaje kod završnih riječi iznesenih u prvostepenom postupku. Naveo je da je optužnica izmjenjena na glavnom pretresu 28.03.2019. godine samo u jednom dijelu u pogledu dužine trajanja širokog sistematičnog napada, koji je po izmjenjenoj optužnici trajao od juna do septembra 1992. godine. Zatim je istakao da je Tužilaštvo izvelo materijalne i subjektivne dokaze koji potvrđuju postojanje svih elemenata predmetnog krivičnog djela. U pogledu tačke 1. predmetne optužnice, koja

¹ Isti se nalaze u Anexu koji je sastavni dio ove presude.

² Glavni pretres koji je odgođen mora ponovo početi ako se izmijenio sastav vijeća ili ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana, ali uz saglasnost stranaka i branioca vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se koriste iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se koristi zapisnik o uviđaju.

se odnosi na ubistvo civila Sameda Velibašića, tužilac navodi da odlučne činjenice potvrđuje svjedok S-10 koji je bio očevidac, a pojedine djelove njegovog iskaza potvrđuju i svjedoci S-7, Fadil Velibašić, Edin Velibašić, kao i svjedok odbrane Radovan Gajić. Potom u odnosu na tačku 2. predmetne optužnice koja je vezana za ubistvo 9 civila ... nacionalnosti navodi da je odlučne činjenice potvrdio očevidac svjedok S-3, a pojedini dijelovi njegovog iskaza se logički nadovezuju i potvrđuju iskazima svjedoka S-4, Sofije Prozor, Tesme Milinković, kao i u pojedinom djelu iskazom svjedoka odbrane Vladimira Milinkovića. Osim toga tužilac navodi i da je sam optuženi Boro Milojica sebe smjestio u vrijeme i na mjesto gdje je izvršeno krivično djelo. Osvrćući se na tačku 3. optužnice koja se odnosi na ubistvo civila Mehmeda Mulalića, tužilac navodi da su tu odlučnu činjenicu u svojim iskazima saglasno potvrdili svjedoci optužbe S4, Nevzeta Mulalić, Amir Žerić, S10 i Džemal Fikić. Nadalje u pogledu tačke 4. optužnice i ubistva civila Rame Čelića, tužilac navodi da su ovu činjenicu potvrdili očevici svjedoci S-5 i S-6. U odnosu na tačku 5. predmetne optužnice ističe da su relevantne činjenice iz te tačke potvrdili svjedoci optužbe S-9 i S-10, koji su također bili očevici predmetnog događaja i ubistva 5 civila od strane optuženih Bora Milojice i Želislava Ribića, a njihove iskaze su potvrdili svjedoci S-4, S-8, Miloš Panić, te u jednom dijelu svog iskaza i svjedok odbrane Draško Ratković. Također navodi i da su optuženi u svojim iskazima u svojstvu svjedoka potvrdili da su kritične prilike bili na licu mjesta. Zatim u pogledu tačke 5. optužnice koja se odnosi na ubistvo civila bošnjačke nacionalnosti od strane Bora Milojice tužilac navodi da je istu činjenicu potvrdio očevidac svjedok S-10. U odnosu na tačku 6. predmetne optužnice i ubistvo civila Dragana Begića zvanog "Plićo" ističe da je tu činjenicu u svom iskazu potvrdio svjedok Drago Čavlović, čiji iskaz se logički naslanja na iskaze svjedoka Miloša Panića, svjedoka S-3 i S-8, te navodi da je u određenom dijelu svog iskaza o tome govorio i svjedok odbrane Ivica Šolaja. Navodi i da je bitno istaći da dokazna snaga svjedoka optužbe nije dovedena u pitanje izvedenim dokazima odbrane, te da u samim iskazima svjedoka optužbe nije vidljivo bila šta protivrječno što bi ukazivalo na to da svjedoci nastoje neosnovano teretiti optužene. Na kraju smatra da su optuženi na osnovu izvedenih dokaza krivi za izvršeno krivično djelo, i predlaže da se kazne u skladu sa zakonom.

(b) Završne riječi odbrane prvooptuženog Bore Milojice

15. Branilac prvooptuženog Bore Milojice, advokat Ranko Dakić izjavio je da ostaje kod

svih navoda iznesenih u završnoj riječi u prvostepenom postupku budući da činjenično stanje nije izmijenjeno i da nisu izvedeni nikakvi novi dokazi u odnosu na prvostepeni postupak. Nadalje je naveo da je u tim završnim riječima ukazano na sve kontradiktornosti iskaza svjedoka koji se međusobno potiru, te da je ukazano i na postojanje kontaminiranih svjedoka. Branilac smatra da nijedno djelo iz svih 6 tačaka optužnice nije dokazano izvan svake razumne sumnje te predlaže oslobađajuću presudu, dok u slučaju drugačijeg stava vijeća predlaže blažu kaznu. Naveo je i da u slučaju osuđujuće presude treba imati u vidu činjenicu da je Boro Milojica osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 7 godina zbog Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva po KZ SFRJ ... koju je u potpunosti izdržao, te bi se morale primjeniti odredbe o odmjeravanju kazne osuđenom licu iz člana 55. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine. Na kraju je istakao da ipak smatra da nijedno krivično djelo iz optužnice nije dokazano te da će vijeće donijeti oslobađajuću presudu.

(c) Završne riječi odbrane drugooptuženog Želislava Rivića

16. Branilac drugooptuženog Želislava Rivića, advokat Saša Dakić izjavio je da ostaje kod završnih riječi datih tokom prvostepenog postupka. Nadalje navodi da iz iskaza S-9 i S-10 proizilazi da niti jedan ne spominje učešće njegovog branjenika u inkriminisanom događaju opisanom u tački 5. optužnice, tako da smatra da optužba nije izvan razumne sumnje dokazala ikakvo učešće njegovog branjenika u inkriminisanom događaju. U odnosu na tačku 6. optužnice je naveo da se optužba zasniva isključivo na iskazu svjedoka Drage Čavlovića koji je davao iskaz u nekoliko navrata kako u istrazi tako i na glavnom pretresu, te su svi navedeni iskazi međusobno kontradiktorni. Na kraju smatra da nije ispunjen opšti uslov elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, te da bi se u ovom slučaju trebao primjeniti blaži krivični zakon, odnosno krivični zakon bivše SFRJ, a da se u svakom slučaju u odnosu na njegovog branjenika primjene odredbe iz pravila *in dubio pro reo* te da se oslobodi od odgovornosti za ono što ga tereti u optužnici.

II. OSUĐUJUĆI DIO PRESUDE (optuženi Boro Milojica)

A. ČINJENIČNA UTVRĐENJA

1. Relevantno pravo – opšti elementi krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH

17. Optuženom Bori Milojici je predmetnom optužnicom na teret stavljeno da je radnje u osnovi zločina – ubistva, počinio u okviru širokog i sistematičnog napada vojske i policije Srpske Republike BiH, a potom Republike Srpske, koji je bio usmjeren protiv nesrpskog stanovništva na području opštine Prijedor, u vremenskom periodu od juna 1992. godine do septembra 1992. godine.

18. Prema članu 172. KZ BiH, krivično djelo Zločini protiv čovječnosti čini onaj *“Ko, kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog bilo protiv kojeg civilnog stanovništva, znajući za takav napad, učini koje od ovih djela:*

a) lišenje druge osobe života (ubistvo);

h) progon bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu, u vezi sa bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana, bilo kojim krivičnim djelom propisanim ovim zakonom ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda BiH;

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora”.

Slijedom citirane zakonske odredbe, pored elemenata konkretnih krivičnih djela, Tužilaštvo mora primarno dokazati opšte elemente ovog djela:

- a. da je postojao širok (rasprostranjen) i/ili sistematičan napad;
- b. da je napad usmjeren protiv bilo kojeg civilnog stanovništva;
- c. da je optuženi znao za postojanje takvog napada i da njegova djela predstavljaju ili bi mogla predstavljati dio tog napada, tačnije da postoji *nexus* između napada i radnji optuženog;

19. U tom smislu, Apelaciono vijeće je, nakon ocjene dokaza pojedinačno i u međusobnoj vezi, utvrdilo da je Tužilaštvo dokazalo ove okolnosti, odnosno da su

dokazani opšti elementi krivičnog djela iz odredbe člana 172. KZ BiH.

(b) Postojanje širokog (rasprostranjenog) i/ili sistematičnog napada

20. Apelaciono vijeće je prilikom analize i ocjene dokaza u cilju donošenja zaključka, prevashodno cijenilo širi aspekt dešavanja u datom vremenskom periodu, uzimajući u obzir da pravno logički nije opravdano određeni tok događaja posmatrati izolovano i parcijalno od tadašnjeg konteksta i niza pojedinosti koje su karakterisale određeni vremenski period.

21. S tim u vezi Vijeće je izvršilo povezanu ocjenu dokaza, i to utvrđenih činjenica³ sa drugim materijalnim dokazima i iskazima svjedoka, već na ovom mjestu napominjući da nema smetnje da se utvrđene činjenice u ovom segmentu cijene kao relevantan dokaz, obzirom da se iste odnose na opšti kontekst koji je izvan *mens rea* optuženog. Apelaciono vijeće podsjeća da je glavni cilj prihvatanja utvrđenih činjenica dokazanim osiguranje efikasnosti i ekonomičnost postupka, s jedne strane, uz istovremenu zaštitu prava optuženog na pravično suđenje, s druge strane. Na ovaj način, sprječava se ponavljanje svjedočenja na iste okolnosti, što u konačnici predstavlja određenu traumatizaciju svjedoka. Na koncu, ovakvim postupanjem se također osigurava pravo optuženog na suđenje u razumnom roku, kako je to zagarantovano članom 13. ZKP BiH i članom 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (EKLJP).

114. Tako iz utvrđenih činjenica br. 9⁴ i 2⁵ u vezi sa materijalnim dokazima Tužilaštva T-10⁶, T-11⁷, T-12⁸, T-13⁹ i T-16¹⁰, proizilaze razlozi i počeci netrepeljivosti između Srba i

³ Rješenje o prihvatanju utvrđenih činjenica, broj S1 1 K 024092 17 Kri od 11.05.2018. godine

⁴ „Početkom 1992., dok su trajali međunarodni pregovori kojima se pokušavalo riješiti pitanje statusa BiH, rukovodstvo bosanskih Srba provelo je svoj plan da teritorije koje su smatrali svojim odvoje o postojećih struktura SRBiH i stvore zasebnu državu bosanskih Srba. Skupština Srpske Republike BiH proglasila je 9. januara 1992. Srpsku Republiku BiH, koja će 12. avgusta 1992. biti preimenovana u Republiku Srpsku (dalje u tekstu: RS),¹³² Ona se sastojala od tzv. srpskih autonomnih regija i oblasti, među kojima je bila i Autonomna Regija Krajina.“ (Tužilac protiv Brđanina br. IT-99-36-T, paragraf 71.) /T-19/

⁵ „Na osnovu rezultata izbora održanih 18. novembra 1990. godine, SDA, SDS i HDZ osvojili su 90 mjesta u Skupštini opštine: SDA 30 mjesta, SDS 28 mjesta, a HDZ dva mjesta. Preostalih 30 mjesta dobili su Savez komunista – Socijalistička demokratska partija (kasnije samo pod nazivom "Socijaldemokratska partija"), Savez reformskih snaga Jugoslavije, Demokratski socijalistički savez i Demokratski savez.³⁴ U skladu s predizbornim međustranačkim dogovorom, SDA i SDS su glasale istovjetno i međusobno podržale kandidature za šest ključnih funkcija u opštini Prijedor. Dana 4. januara 1991., za predsjednika Skupštine opštine Prijedor izabran je profesor Muhamed Čehajić iz SDA, a za potpredsjednika Skupštine izabran je dr. Milomir Stakić. Milan Kovačević (SDS) postao je predsjednik Izvršnog odbora Skupštine. Dušan Baltić (SDS) izabran je za sekretara Skupštine opštine.

Bošnjaka, koje su postale očite nakon pojave političko-nacionalnih stranaka, pri čemu je rezultat istih, na području opštine Prijedor, za posljedicu imao pogoršanu bezbjedonosnu situaciju za nesrpsko stanovništvo, sve u cilju preuzimanja potpune vlasti u Prijedoru od strane civilnih i vojnih snaga. Upravo o preuzimanju vlasti govore utvrđene činjenice br.13-16.¹¹ i 19.¹², a iste predstavljaju i potkrijepu iskazima svjedoka Suada Sarajlića, Fadila i

U februaru 1991. godine, predstavnici SDA i SDS-a objavili su da su postigli dogovor o većini preostalih važnih funkcija u opštini. Međutim, u ljeto 1991. godine SDS je prigovorio da SDA nije ispoštovala međustranački dogovor o komandirima policije. Prema dogovoru, najjača stranka je imala pravo odabrati načelnika policije i komandira saobraćajne milicije, odnosno prvog i trećeg čovjeka u policijskoj hijerarhiji. Drugoplasirana stranka bi nakon toga imenovala komandira stanice policije, odnosno drugog čovjeka u policijskoj hijerarhiji. Međutim, republičko Ministarstvo unutrašnjih poslova intervenisalo je u vezi s kandidatom SDS-a za mjesto komandira stanice policije jer je za tu funkciju trebalo imati fakultetsko obrazovanje, a kandidat SDS-a je imao samo srednjoškolsko obrazovanje. Stranka demokratske akcije se stoga izjasnila protiv SDS-ovog kandidata, a SDS je optužio SDA za kršenje međustranačkog dogovora.

Prema službenim rezultatima popisa stanovništva u Bosni i Hercegovini (31. mart - 1. april 1991.), opština Prijedor imala je 112.543 stanovnika: 37 49.351 (odnosno 43,9%) ispitanik u popisu stanovništva izjasnio se kao Musliman, 47.581 (42,3%) izjasnio se kao Srbin, 6.459 (5,7%) ih se izjasnilo kao Jugoslaveni, 6.316 (5,6%) kao Hrvati a 2.836 (2,5%) ispitanika kao "ostali".³⁸ Popis je po prvi put pokazao da su bosanski Muslimani najveća etnička grupa u opštini Prijedor. Kada su objavljeni rezultati popisa stanovništva, prijedorski Opštinski odbor SDS-a obratio se Republičkom sekretarijatu za statistiku s molbom da se u toj opštini popis stanovništva ponovi. Na tu molbu nije odgovoreno. Srbi su smatrali demografsku premoć muslimanskog stanovništva izazovom i ona je postala jedno od središnjih pitanja u političkom životu opštine 1991. i 1992. godine.“ **(Tužilac protiv Stakića br. IT-97-24-T, paragrafi 49, 50 i 51.) /T-12/**

⁶ Odluka o osnivanju Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 15.01.1992. godine;

⁷ Odluka o pripajanju Autonomnoj regiji Bosanska Krajina, Skupština srpskog naroda opštine Prijedor, od 17.01.1992. godine;

⁸ Odluka o proglašenju Skupštine srpskog naroda opštine Prijedor, od 07.01.1992. godine;

⁹ Odluka o formiranju Teritorijalne odbrane Srpske Republike Bosne i Hercegovine kao oružane snage SBiH i proglašenju neposredne ratne opasnosti i javnoj mobilizaciji, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, Ministarstvo narodne odbrane Sarajevo, 16.04.1992. godine;

¹⁰ Odluka o formiranju Teritorijalne odbrane Srpske Republike Bosne i Hercegovine kao oružane snage SBiH i proglašenju neposredne ratne opasnosti i javnoj mobilizaciji, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, Ministarstvo narodne odbrane Sarajevo, 16.04.1992. godine;

¹¹ „Do kraja aprila 1992., u opštini je osnovano više tajnih srpskih policijskih stanica i više od 1.500 naoružanih ljudi bilo je spremno da učestvuje u preuzimanju vlasti.“ **(Tužilac protiv Stakića br. IT-97-24-T, paragraf 66.) /T-23/**

„Dana 29. aprila 1992., kako na sastanku koji je dr. Stakić sazvao u kasarni JNA u Prijedoru, tako i na skupu u Čirkin Polju, postignut je konačni dogovor između onih koji su bili voljni da učestvuju, konkretno policije i naoružanih Srba, da će te noći u Prijedoru biti sprovedeno preuzimanje vlasti. To je bio čin koji je pokrenuo čitavu lavinu događaja i prvi u nizu dogovora koji su bili potrebni da se postigne zajednički cilj. Nije bio nužan formalni sporazum, a svi učesnici su znali kamo vodi odluka o preuzimanju vlasti.“ **(Tužilac protiv Stakića br. IT-97-24-T, paragraf 472.) /T-24/**

„Preuzimanje vlasti izvršeno je u noći s 29. na 30. april "bez ijednog metka opaljenog". Radnici Stanice javne bezbjednosti i rezervni policajci okupili su se u dijelu Prijedora koji se zove Čirkin Polje. Svi prisutni su bili Srbi, a neki od njih su bili u vojničkim uniformama. Oni koji nisu htjeli učestvovati morali su predati svoje legitimacije i oružje, te otići. Ljudi koji su bili tamo su dobili zadatak da preuzmu vlast u opštini i podijeljeni su u pet približno jednakih grupa. Svaka grupa od dvadesetak ljudi imala je vođu i svaka je dobila zadatak da preuzme kontrolu nad određenom zgradom. Jedna grupa je bila zadužena za zgradu Skupštine opštine, jedna za zgradu SUP-a, jedna za sudove, jedna za banku i posljednja za poštu. Nekima od glavnih aktera rečeno je da dođu u Čirkin Polje oko 4:30 sati 30. Aprila 1992., a među njima su, bez razumne sumnje, bili Srdo Srdić, Simo Mišković, Slobodan Kuruzović, Slavko Budimir i sam dr. Stakić. Ovo Pretresno vijeće nema jasne dokaze o tome zašto su te osobe prvo pozvane u Čirkin Polje, a ne direktno u njihove nove kancelarije. Osobe izabrane na prethodnim sjednicama Srpske skupštine odvedene su oko 6:00 sati na radna mjesta da preuzmu dužnosti.“ **(Tužilac protiv Stakića br. IT-97-24-T, paragraf 74.) /T-26/**

Edina Velibašića, Džemala Fikića, Nevzete Mulalić i Edina Ramulića, koji su dali širu sliku i pregled događaja, ističući tada uočljivu nacionalnu netrepeljivost, posebno nakon preuzimanja vlasti u Prijedoru, ukazujući na etničke podjele. Navedeni svjedoci su opisali napade na sela Hambarine, Bišćane, Rakovčane, Čarakovo, Rizvanoviće, Donju Ljubiju, granatiranje navedenih sela, pozive bošnjačkom stanovništvu da predaju naoružanje, odvođenje na saslušanja vojno sposobnih muškaraca – najčešće Bošnjaka, kao i sistemsko paljenje kuća u vlasništvu Bošnjaka u navedenim selima. Nema sumnje da iz opisa ovakvih događaja proizilazi da je postojala atmosfera straha stvorena od strane srpskih vojnika, koja je natjerala mnoge civile da pobjegnu u šumu, kako bi izbjegli odvođenje i vjerovatne kobne posljedice.

22. U tom smislu Vijeće je kao od značaja cijeniło iskaz svjedoka Edina Ramulića¹³ kada je govorio o “stalnoj psihozi”, te konkretizovao pogoršanje situacije nakon 30. aprila 1992. godine (nakon preuzimanja vlasti), osvrćući se i na incident koji se desio 22. maja 1992. godine, kada je na području sela Hambarine napadnuta Vojska Republike Srpske, kada su stradala dva vojnika, posljedica čega je bio ultimatum da nesrpsko stanovništvo do 12.00h narednog dana preda svo naoružanje, isporuči izvjesnog Aziza Ališkovića. Prema kazivanju Ramulića, obzirom da takvom zahtjevu nije udovoljeno, započeo je sveopšti napad na selo Hambarine. Nadalje, kao značajno, ovo Vijeće je cijeniło dio iskaza ovog svjedoka kada opisuje dešavanja nakon 30. maja 1992. godine, a koja upućuju na dodatno pogoršanje situacije nakon bezuspješne akcije grupe Bošnjaka da vrate vlast u Prijedoru, što je dovelo do ponašanja koja ovo Vijeće naročito cijeni kao eklatantan primjer karaktera dešavanja kakav se može dovesti u vezu sa kontekstom postojanja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti u njegovim opštim obilježjima, a to je zahtjev stanovništvu koje prema zahtjevima suprotne strane predstavlja navodne neprijatelje, u ovom slučaju

„Preuzimanje vlasti od strane srpskih organa 30. aprila 1992. bilo je kulminacija planova koje je SDS kovao mjesecima. SDS je tada već saradivao s policijom na tome da se, kao priprema za puč, ojačaju snage bezbjednosti u opštini. Nakon preuzimanja vlasti, dr. Stakić i drugi lideri SDS-a preuzeli su ključne funkcije u opštinskoj vlasti, a legalno izabrani muslimanski i hrvatski političari su prisilno smijenjeni. Drugi vodeći članovi SDS-a postavljeni su na strateška mjesta po čitavoj opštini. Simo Drljača je postao načelnik policije.“ *(Tužilac protiv Stakića br. IT-97-24-T, paragraf 473.) /T-28/*

¹² „Dana 16. aprila 1992., Ministarstvo narodne odbrane Srpske Republike Bosne i Hercegovine proglasilo je stanje neposredne ratne opasnosti i naredilo opštu javnu mobilizaciju TO-a na cijeloj teritoriji Republike.172 Međutim, Sekretarijat za narodnu odbranu ARK-a tek je 4. maja 1992. izvršio to naređenje i naredio da se izvrši "opšta, javna mobilizacija na cjelokupnoj teritoriji ARK-a."“ *(Tužilac protiv Stakića br. IT-97-24-T, paragraf 109.) /T-31/*

¹³ Svjedočio dana 05.09.2017. godine

nesrpsko stanovništvo, da silom izraze lojalnost vladajućim strukturama, u konkretnom, stavljanjem bijelih čaršafa i zastava na kuće, te nošenjem bijelih traka kako bi vojska i policija bila sigurna da su lojalni srpskim vlastima. Posljedica ovakvog ponašanja je gruba etnička podjela i neopravdana ponašanja i demonstracija sile, koja je nakon 20. jula 1992. godine, dovela i do odvođenja u formirane logore. Navedeno je pored iskaza svjedoka Edina Ramulića, saglasno i utvrđenoj činjenici br. 51.¹⁴

23. Na identičan način opis događaja iz kojeg je neosporan kontekst tadašnjih okolnosti koje su vladale, iznijeli su i svjedoci Suad Sarajlić, Džemal Fikić, Nevzeta Mulalić, Fadil i Edin Velibašić, kao i S-5 i S-6, a koji govoreći o “čišćenju sela”, sopstvenim stradanjima, stradanjima svojih komšija i poznanika, te koji su potkrijepljeni materijalnim dokazima T-33 do T-46, iz kojih proističe da su na lokalitetima na području opštine Prijedor (Hambarine, Rizvanovići i Biščani) pronađeni posmrtni ostaci velikog broja osoba pretežno bošnjačke nacionalnosti, stradalih tokom 1992. godine, kod ovog Vijeća tvore neosporan zaključak o postojanju napada koji je imao karakter sistematičnosti i rasprostranjenosti. Napad je preduziman na identičan način u jednom kratkom vremenu, započeo je grubim etničkim podjelama, koje su za posljedicu imale zatvaranja, premlaćivanja, ubistva i druga nečovječna djela u širem poimanju, prema svemu onome što se nije uklapalo u tadašnje poglede i politike vladajućih struktura, što dodatno potvrđuje i odvođenje u unaprijed oformljene objekte (logore). O rasprostranjenosti napada svjedoči činjenica da su cilj istog bili stanovnici Prijedora u širem poimanju, i to ne samo oni koji su naseljavali uže jezgro, već i okolna sela, što u potpunosti upućuje na planiranje, organizaciju i koordinaciju sa ciljem uspostave srpske opštine Prijedor u kojoj neće živjeti nesrpsko stanovništvo. Dodatnu potkrijepu navedenog zaključka, pored već istaknutog u vezi nošenja bijelih traka i postavljanja na kućama bijelih zastava, govori i ograničavanje slobode kretanja

¹⁴ „U proljeće 1992. na cijeloj teritoriji Bosanske krajine osnovani su logori i drugi zatočenički objekti u kasarnama i vojnim kompleksima, fabrikama, školama, sportskim objektima, policijskim stanicama i drugim javnim zgradama. Te logore i zatočeničke objekte uspostavljale su i kontrolisale vojska bosanskih Srba, civilne vlasti ili policija bosanskih Srba. Civili nesrbi masovno su hapšeni i zatočavani u tim logorima i zatočeničkim objektima. Na primjer, u opštini Prijedor, nakon oružanih napada snaga bosanskih Srba na nesrpska sela, žene i djeca su razdvajani od muškaraca prije no što su svi utovareni u autobuse i odvedeni u Trnopolje, Omarsku ili Keraterm. I dok su istaknuti članovi SDA i HDZ-a uhapšeni među prvima, većina uhapšenih bili su obični građani, zatočeni isključivo zbog svoje etničke pripadnosti. Uslovi u logorima i nekim zatočeničkim objektima bili su osobito teški. Zatočeni su se ispitivali, premlaćivali, podvrgavali nečovječnim i ponižavajućim životnim uslovima i mučili. Žene su silovane, a redovno su vršena i ubistva. Tragični vrhunac ubijanja u logorima bio je masakr u “prostoriji br. 3” u logoru Keraterm, koji su počinili pripadnici vojske bosanskih Srba i u kojem je ubijeno najmanje stotinu i devedeset bosanskih Muslimana s područja Brda u opštini Prijedor.“ *(Tužilac protiv Brđanina br. IT-99-36-T, paragraf 115.) /T-69/*

nesrpskog stanovništva, uvođenje punktova, prestanku rada ne-Srba u preduzećima i javnim ustanovama, što je ovo Vijeće utvrdilo iz iskaza svjedoka, a i potkrijepilo utvrđenom činjenicom br 27.¹⁵

24. Iako je odbrana optuženog Bore Milojice kako u samoj žalbi koja je prethodila ukidanju prvostepene presude, tako i u završnim riječima, osporavala da je u konkretnom predmetu ispunjeno postojanja širokog i sistematičnog napada, tvrdeći da se radilo o oružanom sukobu, očigledno pokušavajući da se predmetne inkriminacije kvalifikuju u okviru Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, i to po članu 142. KZ SFRJ. Ovakav svoj stav odbrana utemeljuje na dokazima O1-30, O1-29, O1-28, O1-24 i O1-20, kao i na iskazima svjedoka Vinka Kosa, Bogoljuba Kosa i Ratka Milojice. U suštini, stav odbrane o ovom pitanju utemeljen je na incidentu, koji je na izvjestan način spominjao i svjedok Edin Ramulić, a radi se napadu na pripadnike JNA u mjestu Hambarine, kada je stradalo nekoliko vojnika, a nekoliko ih teško ranjeno. Međutim, ovo Vijeće cijeni da odbrana navedenom incidentu pridaje značaj opšteg konteksta koji nema potkrijepu u stvarnim dešavanjima. Nije sporno da se incident desio (dokaz O1-29), kao i da stradanje i jednog lica na bilo koji način nije prihvatljivo sa aspekta opštih pravila humanitarnog prava, međutim u konkretnom se nije radilo o djelovanju ozbiljne oružane formacije koja bi dovela u pitanje prethodno iznesene zaključke i ukazivala da se u datom vremenskom periodu radilo o sukobljavanju dvije strane na isti način organizovane i opremljene. U prilog ovakvom stavu Vijeća govori i utvrđenja činjenica br. 31.¹⁶

¹⁵ „Nakon svog osnivanja u maju 1992. godine Krizni štab opštine Prijedor je provodio restriktivne mjere protiv ne-Srba, koji su otpušteni s posla, kojima je uskraćivana potrebna dokumentacija i čijoj djeci nije dozvoljeno da pohađaju osnovnu i srednu školu. Ne-Srbi više nisu ispunjavali uslove za rukovođeća mjesta i konačno su morali otići skoro sa svih mjesta. Optuživanje i propaganda protiv Muslimana i Hrvata, uključujući i uvrede na nacionalnoj osnovi mogli su se čuti na radiju, a ne-Srbima nije dozvoljavano da putuju izvan opštine. Kretanje ne-Srba u krugu opštine također je bilo onemogućeno, a kontrolisano je policijskim satom i blokadama na kojima su pregledavane lične isprave, te ako osoba nije bila Srbin, jednostavno je bilo uskratiti joj prolaz. Kontrola kretanja protezala se i na privatne stanove, korištenjem evidencije u koju su Muslimani i Hrvati morali unositi kretanje pojedinaca u stambenim zgradama, a dnevno su vršeni pretresi skoro svih stanova Muslimana i Hrvata. Dodatna ograničenja obuhvatala su i blokiranje telefonskih linija i djelomično isključivanje električne struje ne-Srbima. U cijeloj opštini džamije i ostale vjerske institucije bile su cilj uništavanja, i oduzimana je imovina Muslimana i Hrvata vrijedne milijarde dinara.“ ***(Tužilac protiv Tadića br. IT-94-I, paragraf 150.) /T-40/***

¹⁶ „U opštini Prijedor 30. aprila 1992. vojska i policija fizički su preuzele kontrolu nad zgradom opštine i drugim vitalnim objektima u gradu. Između maja i jula 1992. područja i sela u kojima supretežno živjeli bosanski Muslimani i bosanski Hrvati – Hambarine, Kozarac, Kamičani, Bišćani, Čarakovo, Briševo i Ljubija – napala je vojska bosanskih Srba u sadejstvu s policijom i paravojnim grupama. Ti napadi uglavnom su započeli nakon što je istekao rok da nesrbi predaju oružje. Katkad bi se kao izgovor iskoristio neki incident koji su prouzrokovali nesrbi. Napadi su izvođeni jakim granatiranjem iz teškog naoružanja. Ciljane su i neselektivno granatirane kuće u muslimanskim selima i naseljima, što je dovelo do znatnih razaranja i civilnih žrtava. Mnogi preživjeli bježali su iz sela i sklanjali se u obližnje šume. Nakon

25. Konačno, Vijeće se prilikom ocjene prirode i karaktera ovog sukoba koji odbrana ističe i o čemu je izvela materijalne i subjektivne dokaze, uvjerilo da se radilo o izolovanim napadima muslimanskih snaga, što je pravilnije tumačenje istog ako se uzme u obzir i kriterij šta se smatra oružanim sukobom¹⁷, kao i stavom da je u ovom kontekstu značajno uputiti na stav MKSJ: „...*prilikom utvrđivanja da li je došlo do napada na neko konkretno civilno stanovništvo, irelevantno je da je druga strana također počinila zvjerstva protiv civilnog stanovništva neprijatelja. To što je jedna strana izvršila napad na civilno stanovništvo druge strane, ne opravdava napad te druge strane na civilno stanovništvo one prve, a niti ne isključuje zaključak da su snage te druge strane zapravo svoj napad usmjerile upravo na civilno stanovništvo kao takvo. Svaki napad na civilno stanovništvo neprijatelja je protivpravan i zločini počinjeni u okviru jednog takvog napada mogu se, ako su ispunjeni i svi drugi uslovi, okvalifikovati kao zločin protiv čovječnosti.*“¹⁸

(c) Cilj napada – civilno stanovništvo

26. U dijelu presude u kojem će biti obrazložena krivična odgovornost optuženog Milojice, a na temelju konteksta u kojem su počinjeni zločini, kao i svih ostalih okolnosti, dodatno će biti potkrepljen zaključak Suda, da je napad isključivo bio usmjeren protiv civilnog stanovništva nesrpske nacionalnosti, čime je ispunjen drugi opšti element krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH.

27. Stoga na ovom mjestu nije potrebno detaljno obrazlaganje, obzirom da ni među strankama nije sporno da su oštećena lica u konkretnom civilu. Naročito ako se uzme u obzir da su pojedini ubijani doslovno na kućnom pragu. Detaljno obrazlaganje ovako nesporne činjenice vodilo bi pukom ponavljanju. Za potrebe ove pravne kvalifikacije od značaja je detaljnije obrazlaganje postojanja napada i znanja optuženog za isti, te

granatiranja u sela su ulazili naoružani vojnici, pljačkali i palili kuće, te protjerali ili ubijali neke od seljana koji su ostali u selima. U nekim situacijama silovane su žene. Bosanski Muslimani i bosanski Hrvati iz opštine Prijedor nisu takvim oružanim napadima uspjeli pružiti efikasan otpor. Nisu bili dovoljno dobro organizovani i nisu imali dovoljno oružja kojim bi se bili uspjeli suprotstaviti napadačima.“ (***Tužilac protiv Brdanina br. IT-99-36-T, paragraf 104.***) /T-46/

¹⁷ „*oružani sukob postoji tamo gdje se pribjegli oružanoj sili između država, ili produženom oružanom nasilju između državnih vlasti i organizovanih naoružanih grupa, ili između takvih grupa unutar jedne države*” (Presuda Žalbenog vijeća u predmetu protiv *Kunarca, Kovača i Vukovića*, od 12.06.2002. godine, paragraf 56.)

¹⁸ Presuda Žalbenog vijeća u predmetu protiv *Kunarca, Kovača i Vukovića*, od 12.06.2002. godine, paragraf 87-88

utvrđivanje njegove krivice van razumne sumnje za radnje u osnovi zločina, obzirom da to i jesu suprotno postavljeni argumenti odbrane i optužbe, dok status žrtava i nije sporan, jer je već i *prima facie* analizom činjeničnog supstrata optužbe očigledno da se radi o licima potpuno van borbenog dejstva.

(d) Optuženi je znao za napad i da su njegova djela dio tog napada

28. Nakon analize provedenih dokaza, kao i utvrđenju van razumne sumnje da je optuženi Boro Milojica kriv za radnje u osnovi zločina, kako će to u nastavku biti obrazloženo, Vijeće je također utvrdilo da takve radnje optuženog predstavljaju dio tada postojećeg napada, obzirom da iz niza okolnosti proizilazi da je isti mogao biti, i bio, svjestan kontekstualne osnove u koju se uklapaju zločini koje čini.

29. Apelaciono vijeće navedeni zaključak utemeljuje na okolnosti da je optuženi u tom momentu bio pripadnik vojske RS, što proizilazi iz dokaza Akta „Ovjerene kopije Vob-2 i Vob-3“(dokaz T-2), pri čemu je i sam optuženi u svom iskazu potvrdio da je odmah nakon izbivanja rata vojno angažovan i da tu ostaje sve do kraja rata. Dakle, živeći na području Prijedora u relevantnom vremenskom periodu, i to kao pripadnik vojne formacije, nema sumnje da je optuženi bio upoznat o sudbini civilnog nesrpskog stanovništva, pri čemu je učestvovao i u napadima na selo Hambarine, kako su to potvrdili svjedoci S-4 i S-10, pri čemu su drugi svjedoci, kao što je svjedok S-5, opisujući dešavanja iz perioda juna i jula mjeseca 1992. godine, ukazali na tešku situaciju te činjenicu da su na kućama morali držati bijele zastave kao znak lojalnosti srpskim vlastima i to upravo svjedočeći o određenim ubistvima koja je počinio optuženi. Ovo Vijeće je navedeno cijenilo i u korelaciji sa činjenicom da je i putem sredstava javnog informisanja dat proglas o obavezi nesrpskog stanovništva da preda naoružanje i izrazi lojalnost srpskim vlastima, zbog čega nema sumnje da je kod optuženog neosporno postojala svijest i znanje o opštem kontekstu, pa se njegove radnje u osnovi zločina, za koje ga je Apelaciono vijeće, van razumne sumnje, oglasilo krivim, pravno kvalifikuju kao krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka a) KZ BiH. U kontekstu navedenog ovo Vijeće je naročito cijenilo činjenicu da je optuženi činio višestruka ubistva, sistematično, klasičnom likvidacijom kao obrascem postupanja, hladno, bez bilo kakve empatije prema žrtvama, što dodatno ojačava zaključak o težini njegovih djela koja se bezrezervno uklapaju u obrasce postupanja kako se to zahtijeva sa aspekta postojanja kvalifikacije Zločina protiv

čovječnosti, i to radnjom u osnovi zločina – ubistvom.

(e) Nema dokaza da je optuženi radnje u osnovi zločina činio sa elementima progona

30. Predmetnom optužnicom je stavljeno na teret da je optuženi Milojica ubistva, za koja je oglašen krivim, činio i kao dio progona bošnjačkog i romskog stanovništva.¹⁹

31. Suprotno tome, ovo Vijeće je zaključilo da su počinjeni zločini dio širokog i sistematičnog napada, koji je bio usmjeren ka civilnom stanovništvu, te za koji je optuženi znao, ali istovremeno ponuđeni dokazi, a i sam činjenični supstrat ne upućuje da su takve inkriminacije počinjene i kao dio progona, odnosno na razini diskriminatorne osnove kakva se zahtijeva sa aspekta kvalifikovanja progona, kako je propisano tačkom h) člana 172. stav 1. KZ BiH.

32. Naime, Apelaciono vijeće podsjeća da krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. u svim svojim radnjama u osnovi zločina, obzirom na opšti karakter tog djela, predstavlja i svojevrsno diskriminatorno postupanje. Međutim, pitanje progona, kao specifikuma ovog krivičnog djela, zahtijeva dodatno ispunjavanje elemenata diskriminacije, upravo kroz diskriminatornu namjeru počinioca koja mora biti jasno opisana kako u činjeničnom dijelu optužnog akta, tako i biti potkrijepljena relevantnim dokazima. U tom kontekstu, kako to proizilazi iz dosadašnje prakse ovog Suda, svojstveno ponašanje počinioca koji zločin čini i to sa specijalnom diskriminarnom namjerom uključuje i svojevrsno verbalno ispoljavanje iste. Apelaciono vijeće cijeni da je ponekad teško napraviti granicu između zločina progona kao samostalne inkriminacije u osnovi zločina i Zločina protiv čovječnosti uopšte, ali se za isto mora uložiti adekvatan napor u pravilnom kvalifikovanju obzirom da je potrebno imati jasnu sliku predmetnog događaja i stvarne namjere počinioca, kako sa aspekta konkretnog predmeta, tako i radi sudske prakse.

33. Apelaciono vijeće smatra korisnim uputiti da progon predstavlja svojevrsno "međudjelo" između Zločina protiv čovječnosti i Genocida. Namjera počinioca dakle odstupa od uobičajene diskriminacije koja skoro pa uvijek postoji kod Zločina protiv čovječnosti, jer su usmjereni ka jednom ili više naroda koji pripadaju drugoj etničkoj skupini za razliku od počinioca, ili u njegovoj perceptivnoj svijesti jednostavno predstavljaju

¹⁹ Razmatra se samo u odnosu na osuđujući dio.

neprijatelje, dok s druge strane ista ne ide do krajnjih granica istrijebljenja tog ili tih naroda kako je to u slučaju zločina Genocida.

34. Stoga, cijeneći da radnje u osnovi zločina za koje je optuženi Boro Milojić oglašen krivim ne impliciraju postojanje stepena diskriminatorne namjere iz tačke h) člana 172. stav 1. KZ BiH, već predstavljaju ubistva kao radnju u osnovi zločina koja se dovodi u vezu samo sa opštim kontekstom Zločina protiv čovječnosti, to je Apelaciono vijeće kvalifikaciju progona i ispustilo iz izreke ove presude, nalazeći je nedokazanom u konkretnom slučaju.²⁰

35. U tom smislu je vršena i intervencija u činjeničnom opisu na način da je navedeno da je optuženi vršio ubistva civilnog stanovništva, bez preciziranja etničke odnosno druge pripadnosti žrtava u samoj preambuli, nalazeći za shodnim označiti da je, nakon ispuštanja kvalifikacije progona, odlučno bitno poimanje statusa civila žrtve, bez obzira na pripadnost.

(f) Primjena KZ BiH

36. Apelaciono vijeće podsjeća da se radi o krivičnom djelu koje kao takvo nije bilo propisano krivičnim zakonom koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela (KZ SFRJ), ali da su, kako se radi o inkriminacijama koja uključuju kršenje pravila međunarodnog prava, a u pitanju su djela kojima su ostvarena bitna obilježja bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, ispunjeni uslovi iz člana 4a) KZ BiH²¹. U ovom kontekstu valja podsjetiti na praksu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Šimšić protiv Bosne i Hercegovine*, broj 51552/10 od 26.08.2010. godine²² u kojoj se navodi da djela Zločini protiv čovječnosti *u vremenu*

²⁰ Vijeće je u ovom pogledu uzelo u obzir i dokaze koji ukazuju na osvetoljubive motive vršenja zločina.

²¹ U odredbi člana 4a) KZ BiH se navodi: „Članovi 3. i 4. Ooog zakona ne sprečavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu sa općim načelima međunarodnog prava.“

²² Sud opaža da je sadašnji aplikant bio osuđen 2007. godine za progon kao zločin protiv čovječnosti s obzirom na djela koja su se desila 1992. godine. Kako pobijana djela nisu sadržavala zločin protiv čovječnosti prema domaćem pravu sve do stupanja na snagu Kaznenog zakona, evidentno je iz dokumenata citiranih u gore navedenim stavcima od 8-13 da su pobijana djela, u vremenu kada su bila počinjena, sadržavala zločin protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. U tom smislu, primjećuje se da su svi sastavni elementi zločina protiv čovječnosti ispunjeni u ovom slučaju: pobijana djela su izvršena u kontekstu šireg i sistematičnog napada s ciljem na civilno stanovništvo i aplikant je bio svjestan ovih napada (suprotno slučaju Korbely, gore navedeni stavci, §§ 83-85). Aplikant je tvrdio da nije mogao predvidjeti da su njegova djela mogla sadržavati zločin protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. Primijećeno je, također, da je aplikant počinio ova djela kao policijski službenik. Sud drži da se osobe koje obnašaju profesionalnu dužnost moraju procesuirati s najvećim stupnjem opreza slijedeći njihovo zanimanje, te se može očekivati da dobiju posebnu pažnju u procjeni rizika koju je ta aktivnost povlačila za sobom (vidjeti Kononov, gore

(1992.godina) kada su bila počinjena nisu bila sadržana u domaćem pravu sve do stupanja na snagu Krivičnog zakona (2003), ali da ista jesu bila dio međunarodnog prava, kao i na praksu Ustavnog suda BiH u predmetu AP 1553/15 po apelaciji osuđenog Zorana Babića.

37. O navedenom se izjasnio Ustavni sud BiH i u najnovijoj praksi, pa je u svojoj odluci broj AP-2457/17 od 17.07.2019. godine, u paragrafima 46. i 47. zaključio:

“Najzad, prema stavu Evropskog suda, kada međunarodno pravo ne propisuje dovoljno jasno sankciju za ratne zločine, domaći sud može da, pošto je ustanovio krivicu optuženog, odredi kaznu na osnovu unutrašnjeg krivičnog zakonodavstva (vidi, Evropski sud, Konovov protiv Letonije, presuda od 17. maja 2010. godine, stav 212).

...

U konkretnom slučaju, apelant je proglašen krivim za krivično djelo zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, koje je počinio kao dio širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva na području opštine Milići, svjestan tog napada i da njegove radnje čine dio tog napada. Radnje izvršenja krivičnog djela apelant je preduzeo 1992. godine, tj. u vrijeme kada domaćim zakonom nije bilo propisano krivično djelo zločin protiv čovječnosti, ali su te radnje predstavljale zločin protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu koje je važilo u vrijeme njihovog izvršenja. S obzirom na to da međunarodno pravo ne propisuje dovoljno jasne sankcije za ratne zločine, Sud BiH je u apelantovom slučaju kako u pogledu krivičnog djela, tako i kazne mogao jedino primijeniti KZ BiH iz 2003. godine, kao mjerodavno domaće krivično zakonodavstvo, s obzirom na to da KZ SFRJ, kao zakon koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela, nije propisivao ni navedeno krivično djelo, pa stoga ni sankciju za takvo djelo.”

38. Dakle, shodno prethodno navedenom zaključku Apelacionog vijeća koji ima višestruku potkrijepuju od strane sudova koji predstavljaju garant ljudskih prava, nema sumnje da je u konkretnom slučaju valjalo primijeniti odredbe člana 172. KZ BiH, kako u

navedeno, § 235) Nadalje, imajući u vidu strahovitu, nezakonitu prirodu njegovih djela, koja uključuju ubistva i mučenja Bošnjaka unutar konteksta šireg i sistematičnog napada bošnjačkog civilnog stanovništva opštine Višegrad, čak bi i površna reakcija od strane aplikanta navela da su djela riskantna sadržavajući zločin protiv čovječnosti za koje bi se on mogao držati odgovornim. Sud zaključuje da su djela aplikanta, u vremenu kada su izvršena, sadržavala kazneno djelo definirano s dovoljno dostupnosti i predvidivosti prema međunarodnom pravu;

pogledu bitnih elemenata krivičnog djela, tako i krivičnopravne sankcije koja se uz isto veže.

2. Radnje u osnovi zločina

(a) Tačka 1. izreke presude (tačka 1. optužnice) – ubistvo Samede Velibašića

39. Da je optuženi Boro Milojica kriv po navedenoj tački, a koja se odnosi na ubistvo civila bošnjačke nacionalnosti, Samede Velibašića, Vijeće je prevashodno utvrdilo na osnovu iskaza svjedoka S-10, Fadila i Edina Velibašića, kao i svjedoka S-7. U vremensko prostornom slijedu događaja, iskazi ovih svjedoka čine jedinstvenu cjelinu, koja u svojoj suštini daje osnova za samo jedan zaključak, a to je da je optuženi Milojica lišio života Samede Velibašića. Iskazi navedenih svjedoka su jasni, uvjerljivi, pouzdani i vjerodostojni, pri čemu niti u jednom momentu ne ostavljaju sumnju da imaju motiv neosnovanog terećenja optuženog.

40. U tom smislu ovo Vijeće je cijeno da je iskaz svjedoka Fadila Velibašića u vezi odlaska njegovog oca u noći kada su ga zadnji put vidjeli, saglasan iskazu svjedoka S-10 koji je bio na mjestu gdje je došao Samed Velibašić, i koji ima saznanja o razlozima njegovog dolaska pri čemu je i očevdac njegovog ubistva. Iz iskaza svjedoka Fadila Velibašića (koji je saglasan sa iskazom svjedoka Edina Velibašića), proizilazi da isti sa ocem i majkom, u vrijeme inkriminacije nije živio u vlastitoj kući, već u djedovoj, što tvrdi i svjedok S-10, navodeći da se Samed Velibašić ranije preselio sa porodicom u drugu kuću na udaljenosti oko kilometar od vlastite. Nadalje, iskazi ovih svjedoka su saglasni u pogledu drugih pratećih okolnosti, pa tako svjedok Fadil Velibašić navodi da je otac (Samed Velibašić), jedne noći, kasno navečer zatražio od majke da mu dohvati pola litra rakije, te je otišao iz kuće i više se nije vratio, dok svjedok S-10 upravo opisuje razloge dolaska Samede Velibašića, ističući da je organizovao vojsku od 10 vojnika, koji su se uputili prema kući u kojoj je boravio Samed Velibašića, a da je jedan od vojnika i otišao po istog i doveo ga do te grupe vojnika, a sve u cilju kako bi im oštećeni Velibašić pokazao kojim putem se navodno kreću neka nepoznata lica. Svjedok S-10 je također potvrdio da je Samed tom prilikom donio pola litra rakije, što je saglasno iskazu njegovog sina Fadila

Velibašića.

41. Međutim, o samom činu ubistva oštećenog Velibašića, istu tu noć, odmah nakon što su spoznali da nema nikog od lica za koje je Samed mislio da se kreću, i čiji pravac je htio pokazati vojnicima, kao očevidac svjedočio je svjedok S-10, koji je izjavljuje: *“I on je ustao i krenuo, možda jedno des... deset deset metara. Ja sam sjedio naprijed, iza mojih leđa se čuo pucanj i ja sam primje... vidio da Samed pada”, te dalje dodaje: “Vidio sam da on pada i ja kad sam se okrenuo leđa, kad sam se okrenuo nazad, vidio sam između ostalih boraca koji su tu bili, da Boro ima pušku u ruci.”*²³

42. Upotpunjujući pojedinosti tog događaja, a samim tim i vjerodostojnost svog iskaza, svjedok S-10 je izjavio i da je odmah nakon što je vidio da optuženi Milojica drži pušku uperenu prema Samedu, da počinje galamiti na njega, prijeteći mu, u kom iskazu je indikativan opis ponašanja Bore Milojice u datom momentu, gdje na upozorenja svjedoka S-10 odgovara psovka upućenim i njemu, kao i komadantu Radi Bilbiji.

43. Svjedok Fadil Velibašić je, pored navedenog, iznio i saznanja o pronalasku tijela svog oca, prema njegovom kazivanju, oko dva dana nakon što je otac u noći otišao, i to u blizini njihove kuće, obzirom da je svjedok opisao da je izašao da vidi konje koje su imali, kada je u neposrednoj blizini ugledao tri vojnika, koja su mu prvo zatražila da preda konje, da bi ga potom uputila da u blizini ima jedan leš, kada i pronalazi oca.

44. Dakle, i u ovom dijelu vremensko prostornog slijeda događaja iskaz svjedoka očevica S-10 upućuje na vjerodostojnost kazivanja, obzirom da iz prethodno iznesenog proizilazi da je sporne noći Samed Velibašić i došao do vojnika u blizini kuće gdje je boravio, da nakon ubistva njegovo tijelo i ostaje tu, a da se u takvom užem poimanju prostora odvijanja događaja uklapa i njegov pronalazak od strane sina Fadila Velibašića. Od značaja je napomenuti da je svjedok Fadil Velibašić također čuo priče da je njegovog oca ubio Boro Milojica.

45. Ovo Vijeće je cijenilo i način osporavanja učešća optuženog u ovom inkriminisanom događaju, i to kako sa aspekta navodno različitih dijelova kazivanja svjedoka S-10 u pogledu njegove nadležnosti, tako i sa aspekta logičnosti ponašanja po ubistvu oštećenog Sameda. Međutim, ovo Vijeće zaključuje da su takve okolnosti irelevantnog karaktera sa

²³ Transkript sa glavnog pretresa od 26.03.2018. godine, str. 15;

aspekta samog ubistva oštećenog, za koje je van razumne sumnje kriv optuženi Milojica, obzirom da iste ni u koliko ne dovode u pitanje identifikaciju njega kao počinioca.

46. Također, ovo Vijeće nije došlo do bilo kakve razumne sumnje u izvršenje predmetnog ubistva od strane optuženog Milojice niti kada je cijenilo okolnosti stanja povreda na tijelu ubijenog Sameda Velibašića. Izvjesno postojanje još nekih povreda ne implicira sumnju u zaključak da je oštećenog Boro Milojica lišio života pucanjem iz vatrenog oružja, pogotovo ako se ima u vidu činjenica da ubijeni i nije pronađen istu noć, te da određene povrede mogu nastati i *post mortem*.

47. Dakle, Apelaciono vijeće van razumne sumnje zaključuje da je optuženi Boro Milojica kriv za ubistvo oštećenog Sameda Velibašića, prevashodno nalazeći vjerodostojnim iskaz svjedoka S-10, koji niti u jednom momentu ne ostavlja utisak razloga za lažnim terećenjem optuženog, niti isti iskaz ima nedosljednosti takvog karaktera da bi se dovelo u pitanje kvalitet njegovog svjedočenja i dokazna snaga istog. Konačno, i svjedok S-7 je uputio da svjedok S-10 najbolje zna ko je ubio Sameda Velibašića, pri čemu se ovaj iskaz može dovesti u vezu i sa iskazom svjedoka Fadila Velibašića u dijelu da su mu vojnici koji su mu rekli da u blizini ima neki leš, odveli konje, obzirom da je svjedok S-7 naveo da mu je poznato da je Boro Milojica otjerao konje Sameda Velibašića.²⁴

48. Stoga, izvedeni dokazi čine zatvoren krug dokaza i nepobitan temelj za zaključak o inkriminisanom događaju kako ga je postavila optužba, a sljedstveno tome i krivici optuženog Bore Milojice za isti.

(b) Tačka 2. izreke presude (tačka 2. optužnice) – ubistvo 9 civila romske pripadnosti

49. Predmetnom tačkom optužnice Tužilaštvo je teretilo Boru Milojicu da je u toku mjeseca jula 1992. godine počinio ubistvo 9 civila ... nacionalnosti, i to *Esad (Husein) Ahmetović, Husein (Omer) Ahmetović, Esad (Ramo) Ferhatović, Ramo (Omer) Ferhatović, Ismet (Ahmet) Osmanović, Mustafa Prozor, Dermin (Meho) Sinanović, Džemal (Bahto) Sinanović i Sadik (Bahto) Sinanović*.

50. Dokazna građa ovog krivičnog spisa, u pogledu ove tačke optuženja, zasnovana je na iskazima svjedoka Sofije Prozor, Tesme Milinković, S-4 i S-3, kao i na materijalnim

dokazima Tužilaštva T-35 do T-44. Također, stradanje ovih lica potvrdio je i sam optuženi Milojica, dajući iskaz u svojstvu svjedoka, ali iznoseći svoje viđenje počinioca, o čemu će biti riječi u nastavku.

51. Svjedokinja Sofija Prozor²⁵ je potvrdila da se desio događaj iz predmetne tačke optuženja u kojem su smrtno stradala lica ... pripadnosti, opisujući da je jedan dan došao komšija Ramo Ferhatović i rekao da se moraju iskupiti svi muški kako bi iskopali mjesto gdje će se zakopati dovezena ubijena lica. U tom smislu ista je i poimenično pobrojala lica koja su tada otišla da kopaju, jasno ističući da su svi bili civili, odnosno da niko od njih nije bio angažovan u vojsci ili policiji. Nakon što su navedena lica otišla da izvrše pomenuti zadatak, svjedokinja je navela da je čula zvuk vozila i pucanj, da se nadala da su živi, ali da je kasnije lično vidjela tijela ubijenih, opisujući posebno stanje tijela u kojem je vidjela svog svekra i Esada Ferhatovića. Svjedokinja je izričita da su svi pobijeni. Iz iskaza ove svjedokinje može se utvrditi da je mjesto ubistva Volarići, kao i da se isto desilo tokom jula 1992.

52. Iskaz svjedokinje Tesme Milinković²⁶ potvrđuje iskaz svjedokinje Sofije Prozor u pogledu navoda da su oštećeni kritičnog dana otišli po zadatku da kopaju jamu, kao i da je potom naišlo vozilo, pri čemu ova svjedokinja precizira da se radilo o zelenom Tamiću, te i da su se čuli pucnji. Ova svjedokinja također potvrđuje da niti jedan od ubijenih lica nije bio angažovan u vojsci ili policiji, te da se radilo o pripadnicima Roma. Iskaz ove svjedokinje, kao i Sofije Prozor, potvrđuje i da su ubijeni civili ... pripadnosti poslije rata ekshumirani, što je u saglasnosti i sa materijalnim dokazima.

53. Dakle, temeljem provedenih dokaza, vijeće je nedvojbeno utvrdilo da su u inkriminisanom periodu u mjestu Volarić smrtno stradali civili ... pripadnosti: Esad (Husein) Ahmetović, Husein (Omer) Ahmetović, Esad (Ramo) Ferhatović, Ramo (Omer) Ferhatović, Ismet (Ahmet) Osmanović, Mustafa Prozor, Dermin (Meho) Sinanović, Džemal (Bahto) Sinanović i Sadik (Bahto) Sinanović.

54. Međutim, o samom činu ubistva, odnosno identifikaciji počinioca, iskaze su dali svjedok S-3 i optuženi Boro Milojica, dok je posredna saznanja iznio svjedok S-4. Upravo

²⁴ Transkript sa glavnog pretresa od 21.05.2018. godine, str. 20.

²⁵ Svjedočenje od 18.09.2017. godine

²⁶ Svjedočenje od 02.10.2017. godine

je u pogledu iskaza ovih svjedoka odbrana delegirala ključni prigovor, istrajavajući na tezi da je učesnik u ovim ubistvima svjedok S-3 a ne optuženi Boro Milojica.

55. Dajući svjedočki iskaz, svjedok S-3 je naveo da je u periodu prije ovog ubistva obavljao dužnost vojnog policajca pri Ljubijskoj četi, da je nekad u julu mjesecu 1992. godine krenuo zajedno sa P.Đ. i optuženim Milojicom zelenim Tamićem iz pravca Miske glave prema Ljubiji, te da su naišli na selo Volarić gdje su vidjeli 10-ak ljudi da nešto kopaju. Svjedok dalje navodi da se tada zaustavljaju u blizini tih ljudi, da on izlazi iz kamiona da pozdravi jednog „ciga“ koga je tu prepoznao i sa kojim je ranije bio na radnim akcijama te da u tom momentu čuje pucjavu, okreće se i vidi da P.Đ. i optuženi Milojica ubijaju Rome.

56. Potom, a kako svjedok S-3 u direktnom ispitivanju navodi, svi sjedaju u kamion i nastavljaju put prema Ljubiji, te da tokom daljeg putovanja prema Ljubiji, u kamionu niko od njih ništa nije progovarao.²⁷

57. Optuženi Boro Milojica dajući iskaz u svojstvu svjedoka, na glavnom pretresu održanom dana 28.03.2019. godine, na pitanje branioca, potvrdio je da je tog dana bio u kamionu zajedno sa P.Đ. i svjedokom S-3, ali da nije on pucao u Rome, već P.Đ. i svjedok S-3.

58. Cijeneći oprečene iskaze između svjedoka S-3 i optuženog Milojice, Apelaciono vijeće se prilikom utvrđivanja činjeničnog supstrata presude vodilo široko prihvaćenim dokaznim standardom "izvan razumne sumnje" smatrajući da isti odgovara životnoj stvarnosti posebno u materiji onog što se genusno naziva ratnim zločinima. Praktično je nemoguće s apsolutnom sigurnošću utvrditi sve detalje nekog, pa i ovog konkretnog događaja koji se odigrao u prošlosti, posebno ne u vrijeme ratnih dešavanja i opštoj haotičnosti koje rat sa sobom po prirodi stvari nosi. Također, ovo Vijeće podsjeća da je vezan subjektivnim identitetom presude i optužbe, pa činjenica da postoji mogućnost da je još neko lice učestvovalo u predmetnim ubistvima, ne umanjuje odgovornost lica koje se optužbom tereti, i za koje se ovo Vijeće van razumne sumnje uvjerilo da je poduzelo saizvršilačku djelatnost. Drugim riječima, Apelaciono vijeće je dovođenjem u vezu iskaze posrednih svjedoka, sa svjedokom očevicom S-3, zaključilo da se krivica optuženog Milojice ne može isključiti samo iz razloga što isti optuženi, kao aktera inkriminisanog

²⁷ Transkript suđenja od 18.09.2017. godine, strana 16.

dogadaja označava upravo svjedoka S-3 i umrlog P.Đ.. Zadatak ovog Vijeća nije da utvrđuje da li je postojala i izvjesna krivica drugih prisutnih lica, ali jeste da utvrdi da li je optuženi učestvovao u predmetnom ubistvu, što je i isključujući svaku razumnu sumnju utvrdilo, nalazeći da kombinacija postojećih okolnosti neosporno upućuje da bi svaki objektivni sud o navedenom pitanju donio odluku o krivici optuženog.

59. Stoga, ovo Vijeće cijeni da u konkretnom slučaju odbrana partikularnim i jednostranim pristupom nije dovela u pitanje ključne teze optužbe, obzirom da je posegnula za bezuspješnim pokušajem da dovede u pitanje ubjedljivost u svemu dovoljnog dokaznog fundusa kako sa aspekta njegove vjerodostojnosti tako i uvjerljivosti, na kojim su utvrđene odlučne činjenice u ovoj krivičnopravnoj stvari i u konačnici izveden definitivni zaključak o krivici optuženog.

60. Poklanjajući vjeru iskazu svjedoka S-3, ovo Vijeće je i radnje optuženog Milojice pravilno kvalifikovalo kao saizvršilačke, cijeneći da su predmetna ubistva preduzeta u djelovanju sa izvjesnim P.Đ., pri čemu je svaki od njih imao odlučan doprinos u likvidaciji žrtava kako je to opisano u izreci presude, sve u skladu sa članom 29. KZ BiH.

(c) Tačka 3. izreke presude (tačka 3. optužnice) – ubistvo Mehmeda Mulalića

61. Preispitujući dokaznu građu koja čini podlogu za inkriminirani događaj iz ove tačke, ovo Vijeće je prevashodno cijeno iskaze svjedoka S-4, Nevzete Mulalić, Amira Žerića, Džemala Fikića, S-10, kao i materijalne dokaze T-7, T-8 i T-9.

62. Prije svega, ovo Vijeće je kao nesporno utvrdilo da iz iskaza svjedoka Nevzete Mulalić, Amira Žerića i Džemala Fikića proizilazi da je u julu mjesecu 1992. godine, srpska vojska izvršila napad na selo Hambarine, opština Prijedor, pri čemu svjedok S-4 u svom iskazu potvrđuje da je u inkriminisanom periodu bio pripadnik VRS - Ljubijske jedinice, da su Ljubijskoj jedinici pripadali i vojnici iz sela Ravska i Ljeskare, te da su oni zajedno sa Prijedorskom jedinicom učestvovali u julu mjesecu 1992. godine u „pretresu“ sela Hambarine. Pri tome, nesporno je utvrđeno i da je optuženi Milojica tog dana, kao pripadnik Ljubijske jedinice učestvovao u napadu na selo Hambarine. Navedenu činjenicu

potvrdili su upravo saborci optuženog Milojice, svjedoci S-4 i S-10.

63. Također, na temelju iskaza navedenih svjedoka Apelaciono vijeće je utvrdilo i da je oštećeni Mehmed Mulalić smrtno stradao prilikom napada na selo Hambarine, što je potkrijepljeno materijalnim dokazima Tužilaštva T-7, T-8 i T-9²⁸.

64. Međutim, ono što je ovo Vijeće s naročitom pažnjom, te u skladu sa primjenjivim standardima s posebnom obazrivošću cijeni, uzimajući u obzir i za odbranu sporne okolnosti, to je da li je optuženi Boro Milojica akter ubistva oštećenog Mulalića, odnosno da li postoji još neki također razuman zaključak koji bi doveo u pitanje krivicu optuženog te implicirao neophodnu primjenu načela in dubio pro reo.

65. S tim u vezi, Vijeće je prije svega cijeni iskaze svjedoka S-4 i Džemala Fikića, s obzirom da su to svjedoci, a kako to proizilazi iz njihovih iskaza, koji su oštećenog Mulalića poslednji put vidjeli živog tog dana.

66. Svjedok Džemal Fikić navodi da je dana kada je izvršen napad od strane srpske vojske na selo Hambarine, i on uhapšen od strane izvjesnog Nenada Vasiljevića, da je tom prilikom zarobljeno više civila bošnjačke nacionalnosti, te da je odmah po hapšenju doveden do kuće oštećenog Mulalića odakle je zajedno sa ostalim zarobljenicima kombijem prevezen do punkta u selu Hambarine. Upravo tada, tvrdi svjedok Fikić, poslednji put je vidio oštećenog Mulalića živog, i to u trenutku kada je on skupa sa ostalim zarobljenicima krenuo kombijem prema punktu u Hambarinama, a oštećeni Mulalić krenuo drugim poprečnim putem, pješke, tjerajući ovce ispred sebe. Kao indikativan navod ovog svjedoka, Apelaciono vijeće cijeni da je u tom momentu, kada vidi oštećenog Mulalića, iza istog išao jedan ... vojnik (svjedok opisuje snajperistu kojeg tada vidi, a koji opis odgovara opisu optuženog Bore Milojice iz datog vremena), te da nakon izvjesnog vremena vidi opet ovog vojnika koji tjera ovce a da Mehmeda Mulalića nije bilo sa njim.

67. U saglasnosti sa svjedokom Džemalom Fikićem, i to u dijelu da je optuženi Milojica zadnji viđen sa oštećenim Mulalićem, jeste i iskaz svjedoka S-4, koji potvrđuje da je oštećenog Mulalića poslednji put vidio kada se nakon „pretresa“ sela Hambarine, vojska skupila ispred kuće oštećenog Mulalića, te da su on i Želislav Rivić krenuli jednim putem a

²⁸ „Izvod iz matične knjige umrlih“ na ime Mulalić Mehmed, broj: 04-202-1-6515/16 od 22.12.2016. godine – T-7; Potvrda o smrti broj Kri:28/02 za lice Mehmed Mulalić – T-8; Zapisnik o izvršenoj predaji ekshumiranog tijela Mehmeda Mulalića, broj 05-10/03-757-1/2002 od dana 13.07.2002. godine – T-9;

optuženi Milojica i oštećeni Mehmed Mulalić drugim putem kroz obližnju šumu. Svjedok S-4 također navodi da je oštećeni Mulalić u tom trenutku ispred sebe tjerao ovce.

68. Ono što je odlučno bitno u kontekstu navedene činjenice da je optuženi Milojica zadnji put viđen sa oštećenim Mulalićem, i to naoružan, jeste da iz iskaza svjedoka S-4 i S-10 proizilazi da se optuženi Milojica potom pojavio na punktu u Hambarinama, tjerajući ovce ispred sebe, ali bez oštećenog Mulalića, pri čemu je dao komentar da je čoban ostao u šumi, odnosno da čoban više ne treba. Precizirajući svoja saznanja koja u tom momentu crpi iz dešavanja na punktu, svjedok S-10 naglašava da je vidio da iz pravca Kureva ide stado ovaca, da se u tom trenutku začuo pucanj, te da je optuženi Milojica tjerao ovce ispred sebe. Svjedok S-10 tvrdi i da je on nakon dolaska Milojice na punkt šetao u pravcu odakle je došao optuženi Milojica i da je tu vidio jedan leš ali da ne zna čiji je, dok svjedoci Amir Žerić, Nevzeta Mulalić i Đemal Fikić, u svojim iskazima potvrđuju da je tijelo Mehmeda Mulalića pronađeno tog dana u blizini kuće Mustafe Demirovića, a koji lokalitet odgovara putnom pravcu kojim je optuženi Milojica tog dana prošao tjerajući ovce prema punktu u Hambarinama.

69. Dakle, slijedom ovako utvrđenog činjeničnog stanja, Apelaciono vijeće nije našlo upitnim prisustvo optuženog Milojice kritičnog dana pred kućom oštećenog Mulalića, niti je našlo upitnim da je optuženi Milojica krenuo skupa od kuće oštećenog zajedno sa oštećenim Mulalićem do punkta u Hambarinama, a da je na punkt stigao bez oštećenog tjerajući ovce ispred sebe, imajući u vidu da izvedeni dokazi ne ostavljaju prostora za sumnju u tom pogledu, jer su međusobno saglasni, a drugim provedenim dokazima nisu dovedeni u pitanje.

70. Ali, ovo Vijeće isto tako van razumne sumnje nalazi da takav splet okolnosti upućuje i na nespornu krivicu optuženog Bore Milojice.

71. Kada se uzme u obzir da je optuženi Milojica zadnji viđen sa oštećenim Mulalićem, pri čemu je oštećeni tjerao ovce, a optuženi išao za njim naoružan, te da optuženi po povratku bez oštećenog Mulalića iskazuje ponašanje koje očigledno upućuje na smrt oštećenog²⁹, ne može se izvesti niti jedan drugi zaključak osim da je ubistvo Mehmeda Mulalića počinio upravo optuženi Milojica. Apelaciono vijeće je kod donošenja ovakvog

²⁹ Vijeće ne nalazi od odlučnog značaja baviti se tačnim komentarom optuženog, da li je to: čobanu ovce više ne trebaju, ili pak čoban nam više ne treba, ili pak da je čoban ostao u šumi – obzirom da svaki od ovih komentara predstavlja isti suštinu, a to je ubistvo oštećenog.

zaključka imalo u vidu stanovište po kojem „kombinacija tih okolnosti obično i postoji samo zato što je doista i postojala ta konkretna činjenica“³⁰.

72. Dakle, kako provedeni dokazi ne upućuju na razumnu sumnju koja bi podrazumijevala da se inkriminirani događaj nije desio, ili da se desio na drugačiji način, pa čak niti opšte okolnosti haosa koje jesu vladale, jer je opšte stanja rata neupitno, to je valjalo zaključiti da je u svjetlu dokazne građe van razumne sumnje dokazana krivica optuženog Milojce, zbog čega i oglašen krivim i po ovoj tački optuženja.

(d) Tačka 4. izreke presude (tačka 4. optužnice) – ubistvo Rame Čelića

73. Okolnosti lišenja života oštećenog Rame Čelića na uvjerljiv i za Apelaciono vijeće u potpunosti vjerodostojan i prihvatljiv način, opisali su očevidci događaja, svjedoci S-5 i S-6.

74. Prevažodno Apelaciono vijeće ukazuje da iskazi ovih svjedoka pružaju uvjerenje o inkriminisanom događaju nikako drugačije nego do na način kako to mogu iznijeti samo očevici jednog ovakvog zločina, plastično opisujući preživljene traume, što njihov iskaz upotpunjuje u pogledu dokazne vrijednosti te ovom Vijeće pruža dodatnu potkrijepu za zaključak o prihvatanju istih. Pri tome, Apelaciono vijeće nije steklo uvjerenje da bilo ko od tih svjedoka želi neosnovano teretiti optuženog Milojicu.

75. Tako, govoreći o ubistvu Rame Čelića, svjedokinja S-5³¹, ukazala je i na dešavanja koja su prethodila istom, navodeći da su neposredno pred ubistvo počeli napadi srpske vojske kako na selo Hambarine, tako i na ostala sela opštine Prijedor, te da su stanovnici bošnjačke nacionalnosti bježali i skrivali se po okolnim šumama odnosno drugim selima u kojima je situacija bila bezbjednija. Također, opisujući dešavanja iz perioda juna i jula mjeseca 1992. godine, svjedokinja S-5 je navela da je situacija u selu Hambarine u tom periodu bila izuzetno teška, nisu imali ni struje ni vode, na kućama su morali držati bijele zastave kao znak lojalnosti srpskim vlastima, te da su stalno vršeni pretresi kuća nesrpskog stanovništva u cilju pronalaženja oružja. Na ovom mjestu Apelaciono vijeće nalazi za korisnim uputiti da se ovakva okolnost, koja prethodi ubistvu Rame Čelića, ima

³⁰MKTJ, drugostepena presuda u predmetu *Delalić*, par. 458.

³¹ Svjedok saslušan na glavnom pretresu održanom dana 20.11.2017. godine;

cijeniti i u smislu ranije već datog obrazloženja u odnosu na nexus radnji u osnovi zločina i opšteg konteksta postojanja širokog i sistematičnog napada. Naime, čak i ovaj dio potvrđuje da nema sumnje da je postojala svijest optuženog Milojice da ubistva čini u okviru tadašnjeg opšteg konteksta dešavanja.

76. Svjedokinja S-5 je navela da je u to vrijeme sa svojim suprugom i sinom živjela u kući Rame Čelića i njegove supruge Fatime, te da je tu sa njima živjela i Džemka Mulalić sa svojom djecom. Prisjećajući se dešavanja iz tog perioda svjedokinja S-5 je opisala situaciju kada su u jutarnjim satima u selo došli srpski vojnici, koji su odmah počeli pretresati kuće a muškarce su odvajali i potom autobusima odvozili u logor Trnopolje. Te prilike odveden je i njen suprug kao i komšije Hase Mulalić, Asim Čelić i Nurija Čaušević, ali su oni kasnije vraćeni. Po povratku kući, oštećena tvrdi i da je njen suprug bio pretučen. Svjedokinja S-5 dalje navodi i da su kroz par sati, istog dana, opet došla 3-4 vojnika, te ponovo odveli njenog supruga na punkt koji se nalazio kod škole u Hambarinama.

77. Nedugo potom, svjedokinja S-5 vidi svog supruga, sav krvav, kako prilazi kući u pratnji trojice vojnika. Svjedokinja u sudnici prepoznaje i identifikuje³² optužene Milojicu i Rivića, koji su zajedno sa trećim vojnikom po nadimku koji je svjedokinja navela, tog dana doveli njenog supruga do kuće a u namjeri da im isti preda naftu i zlato za koje su sumnjali da je sakrio u dvorištu kuće Rame Čelića, međutim, prema kazivanju svjedokinje S-5, ubrzo potom, njen suprug je iskoristio trenutak nepažnje ovih vojnika i uspio pobjeći.

78. Ono što je značajno u kontekstu odgovornosti optuženog Milojice jeste dio kada ova svjedokinja dalje navodi i da je u tom momentu, iznerviran bjekstvom njenog supruga, jedan od prisutnih počeo prijetiti da će ih sve pobiti, da bi u tom trenutku, Ramo Čelić ustao i rekao „*nemojte samo djece*“³³, te da je tada Boro Milojica sa udaljenosti 20-25m pucajući iz puške ubio Ramu Čelića.

79. U kontekstu identifikacije optuženog Milojice svjedokinja S-5 je također navela da ona tada nije poznavala ovu trojicu vojnika, ali da je ime optuženog Milojice čula tog dana kada ga je saborac oslovljavao imenom, a da joj je kroz nekoliko dana kasnije, kada se

³² Apelaciono vijeće će na ovom mjestu napomenuti da konkretno prepoznavanje, kao i naredna koja će se pominjati, čine dio svjedočkog iskaza, kako je to ustanovljeno u praksi u ovog Suda, i ne predstavljaju prepoznavanje u punom smislu kao radnju dokazivanja, na čemu odbrane najčešće zasnivaju svoje prigovore. Dakle, da bi se izbjeglo ponavljanje, ovaj stav je primjenjiv i u nastavku obrazloženja.

³³ Transkript suđenja od 20.11.2017. godine, strana 18;

srela sa suprugom, i on rekao ko su ta trojica vojnika koji su ga tog dana doveli do kuće u namjeri da uzmu zlato i naftu.

80. Svjedok S-6³⁴ u cijelosti potvrđuje iskaz navedene svjedokinje, dopunjujući ga određenim pojedinostima, koje u konačnom stvaraju kompletnu sliku kritičnog događaja te kod ovog Vijeće ostavljaju uvjerenje van razumne sumnje. U tom smislu, svjedok S-6 navodi da je u vrijeme ubistva Rama Čelića imao jedanaest godina, da je cijelo vrijeme bio prisutan pred kućom Rama Čelića od momenta kada su tri vojnika dovela njegovog oca do kuće Rama Čelića u namjeri da im on pokaže gdje je zakopao zlato i naftu, te da je gledao kako Boro Milojica pucanjem iz puške ubija Ramu Čelića. Dakle, nema dileme da je u pratećim pojedinostima iskaz svjedoka S-6 saglasan sa svjedokinjom S-5, pri čemu je značajan njegov navod o vrlo mladoj dobi u kojoj je promatrao ovako težak događaj, te da su mu detalji istog zasigurno ostali duboko urezani, a tako i lik vinovnika ubistva, optuženog Bore Milojice. U tom kontekstu je odlučan navod ovog svjedoka: *„Ovoga gospodina, Boru Milojicu nikad neću zaboraviti. Jer sam im'o tad 11 godina. I tol'ki smo strah imali, da nas je, da sam mislio svakog momenta da ću i ja biti ubijen, zajedno sa mojom porodicom.“*³⁵ Pri tome, svjedok S-6 je također i u sudnici prepoznao i identifikovao optužene Milojicu i Rivića (optuženog Rivića ne kao vinovnika ubistva), te je pojasnio da je par dana nakon ubistva Rame Čelića od oca saznao imena optuženih. Stoga je prema stavu ovog Vijeća potpuno bezuspješno svako osporavanje identifikacije optuženog od strane ovih svjedoka.

81. Apelaciono vijeće ne nalazi niti da su iskazi ovih svjedoka, tačnije svjedokinje S-5 kontradiktorni ranije datoj izjavi iz istrage³⁶, odnosno takve izvjesne razlike u iskazima svjedokinje, Vijeće ne nalazi bitnim, niti odlučujućim za njeno vjerodostojno određenje objektivnog viđenja samog događaja i načina na koji se isti zaista i odigrao, kao i ulogu i ponašanje optuženog kritične prilike. Pri tome, ovo Vijeće cijeni i da se oštećena u datom trenutku nalazila u stanju straha, šoka i neizvjesnosti, što je potpuno opravdano i očekivano, zbog čega joj Vijeće poklanja vjeru i njen iskaz u sadejstvu sa iskazom svjedoka S-6 ocjenjuje u punom kapacitetu dokazne vrijednosti, u potpunosti u saglasnosti sa standardom van razumne sumnje.

³⁴ Svjedok saslušan na glavnom pretresu održanom dana 20.11.2017. godine;

³⁵ *Ibid.*, strana 40;

³⁶ Zapisnik o saslušanju svjedoka „S-5“, Državna Agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-06/1-04-2-1403/16 od 15.12.2016. godine;

82. Do drugačijeg zaključka, odnosno do potencijalne vrijednosne kontaminacije valjanosti iskaza svjedoka S-5 i S-6, ne dovodi niti pitanje koje je odbrana delegirala, a to je da su navodno oba svjedoka bila prisutna u istoj prostoriji tokom uzimanja izjave u toku istrage. U tom smislu ovo Vijeće je utvrdilo da je svjedokinja S-5 tvrdila da je to bilo u porodičnoj kući, a na dalje pitanje odbrane ko je još bio prisutan u prostoriji gdje je davala izjavu, svjedokinja S-5 odgovara: „*Nije niko. Bila ja sama. I bio mi sin.*“ Izjašnjavajući se na ove okolnosti, svjedok S-6 je potvrdio da je bio prisutan u kući tog dana kada je svjedokinja S-5 davala izjavu, odnosno da su oboje istog dana davali izjave, ali da nije bio sa njom u istoj prostoriji prilikom saslušanja, navodeći: „... *ja sam morao da odem. Znači, kad je ona davala izjavu, ja nisam sjedio s' njom.*“ Dakle, slijedom ovakvih iskaza svjedoka S-5 i S-6, ovo Vijeće zaključuje da su oboje svjedoka bili u porodičnoj kući u vrijeme saslušanja od strane pripadnika SIPA-e, ali Apelaciono vijeće nije zaključilo da su izjave davali istovremeno prisutni oboje u istoj prostoriji.

83. Stoga, ovo Vijeće se na temelju u svemu dovoljnog dokaznog fundusa van razumne sumnje uvjerilo u krivicu optuženog Bore Milojice za ubistvo oštećenog Rame Čelića.

(e) Tačka 5. izreke presude (tačka 5. optužnice) – ubistvo 5 civila bošnjačke nacionalnosti, a potom još jednog jednog civila bošnjačke nacionalnosti

84. Analizom iskaza svjedoka, i to između ostalih, S-4, S-8, S-9 i S-10, ovo Vijeće je utvrdilo da nema sumnje da je optuženi Boro Milojica kriv po ovoj tački, i to kako u prvom dijelu iste, koja se odnosi na lišenje života 5 civila bošnjačke nacionalnosti, tako i u drugom dijelu iste tačke, koja se odnosi na ubistvo jednog civila bošnjačke nacionalnosti.

85. Prije svega ovo Vijeće cijeni da je potrebno ukazati na sljedeće. Povodom ove tačke optuženja Apelaciono vijeće je primjetilo da se kao izvjesno sporno pitanje javlja dokazanost identiteta lica, oštećenih. Ovo Vijeće je na osnovu iskaza svjedoka utvrdilo da postoji zatvoren krug indicija³⁷ koje upućuju da se radi o civilima bošnjačke nacionalnosti. Međutim, ovo Vijeće također ukazuje da i u slučaju da nije moglo sa sigurnošću biti utvrđeno kojoj etničkoj grupi, odnosno kojoj nacionalnosti ubijena lica pripadaju, isto ne bi

³⁷ Apelaciono vijeće podsjeća da dokazivanje putem posrednih dokaza-indicija nije samo po sebi protivno načelima pravičnog suđenja iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, ali svakako da za dokazivanje indicijama vrijedi pravilo da indicije moraju djelovati kao čvrst zatvoren krug koji dopušta samo jedan

a priori predstavljalo smetnju za utvrđivanje nečije odgovornosti, u ovom slučaju optuženog Milojice, sve dok postoje dokazi koji nesumnjivo impliciraju istog kao krivca. Kada ovako zaključuje ovo Vijeće napominje da je zaštitni objekt člana 172. KZ BiH, tj. predmetnog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, civilno stanovništvo, te da nije od odlučnog značaja tačan identitet takvih lica, sve dok nema sumnje da isti jesu civili. Ono što je bitno, jeste *perceptivna svijest* izvršioca da takvi ljudi za istog, neopravdano, predstavljaju neprijatelje, bez obzira o tome kojoj nacionalnosti pripadaju. Sam akt ubistva takvih lica, čak i nepoznatog identiteta i nacionalnosti, i dalje potpada pod sistem zločina i krajnjeg kršenja humanitarnog prava, i to derogiranjem nečijeg osnovnog prava, prava na život. Stoga bi bilo nedopustivo takav zločin ne kazniti samo iz razloga ne utvrđenosti samog identiteta žrtava, obzirom da zločin kao takav postoji i ima svoju težinu i razmjere bez obzira na okolnost (ne)utvrđivanja istog. Eventualno takva okolnost bi mogla otežavati dokazivanje nečije krivice sa aspekta progona, o kojoj kvalifikaciji je ranije bilo riječi. Međutim, u konkretnom predmetu je takva kvalifikacija svakako i ispuštena, dok je sa aspekta presuđene kvalifikacije u konačnici i „odlučno nebitno“ ko su lica koja su lišena života, jer je nesporno da su bili civili, nenaoružani, bez ikakve prijetnje po optuženog, te da je njihovo ubistvo bilo klasična demonstracije moći istog.

86. Prije svega, a u pogledu prvog dijela ove tačke optuženja (5 civila bošnjačke nacionalnosti)³⁸, dokazi koji predstavljaju dokaznu građu za isti su svjedoci S-9, S-10, S-8 i S-4, zatim Miloš Panić, kao i svjedoci odbrane Draško Ratković, te optuženi Milojica, pa i Rivić u svojstvu svjedoka.

87. Svjedok S-9 je očevidac ubistva 5 civila od strane optuženog Bore Milojice, koji su u julu mjesecu dovezeni kombijem na punkt u Hambarinama. Ovaj svjedok je nadalje ukazao da je iz kombija izašao Vlado Adamović (umro), koji se počeo raspravljati sa svjedokom S-10, da bi se ubrzo pojavio optuženi Milojica i rekao dajte ih meni, da bi potom poredao pet civila jednog po jednog, odveo ih nedaleko od kombija gdje su se nalazili i drugi vojnici, da bi ubrzo potom vidio Boru kako puca i kako ispred njega padaju dva civila,

zaključak u odnosu na relevantnu činjenicu, te da objektivno potpuno isključuje mogućnost drugačijeg zaključka u odnosu na istu činjenicu. (Odluka Ustavnog Suda BiH, broj AP 3731/15 od 20.12.2017.)

³⁸ Svjedok S-4 na izričit upit tužioca na ročištu od 02.10.2017. godine, izjavljuje da se u pogledu prvog dijela tačke optuženja (5 civila), radilo o bošnjacima (strana 43. transkripta).

Svjedok S-9 također potvrđuje da se radilo o bošnjacima (Transkript sa glavnog pretresa od 20.11.2017. godine, str. 61.)

da bi optuženi i dao komentar: *od jednog metka padoše dvojica*, a da je zatim krenula i rafalna paljba. Svjedok S-9 nema dileme u pogledu identiteta optuženog, što je i očekivano, obzirom da su saborci.

88. Saglasno iskazu svjedoka S-9 jeste i iskaz svjedoka S-10, koji je ovo Vijeće naročito cijenilo u dijelu saglasno odlučnih i indikativnih pojedinosti koji ukazuju na krivicu optuženog Milojice. Pa tako iz iskaza ovog svjedoka također, pored navoda o njegovoj raspravi sa Vladom Adamovićem i činjenici da je Boro Milojica izveo civile, proizilaze i druge odlučno bitne pojedinosti, a to je već pomenuti komentar optuženog Milojice *da od jednog metka padoše dvojica*, kao i njegov navod da je prepoznao specifičan zvuk pucnja snajpera koji je dužio optuženi Milojica.

89. Da je upravo optuženi Milojica, van razumne sumnje, akter inkriminisanog događaja, ovo Vijeće se dodatno uvjerilo i iz iskaza svjedoka S-8, koji je kritične prilike bio dežurni u kući koja se nalazila pored punkta, kada je čuo i dolazak vozila, kao i galamu i pucnjavu, ali koji je upravo sutradan ujutro vidio kako se svjedok S-10 prepire sa Borom Milojicom, govoreći mu da će o tome što se desilo obavijestiti naredene i da više ne može trpjeti takva dešavanja. Da je ovakav razgovor između svjedoka S-10 i optuženog Milojice tekao s razlogom upućuje i iskaz svjedoka S-4 koji je dan poslije kritičnog događaja došao na punkt i vidio tijela ubijenih lica, kojom prilikom mu je svjedok S-10 rekao da je iste ubio Boro Milojica.

90. Da su navedeni civili dovedeni na punkt od strane Vojne policije, kao i da su te prilike ubijeni, potvrdili su na glavnom pretresu i svjedoci Miloš Panić, kao i svjedok odbrane Draško Ratković, dok su i optuženi Rivić i Milojica iznijeli svoj iskaz povodom ovog događaja, u suštini tvrdeći da je svjedok S-9 zajedno sa Vladom Adamovićem i svjedokom S-3 počinio predmetna ubistva. Međutim, ovakvi iskazi optuženih u svojstvu svjedoka ostaju bez bilo kakvog uporišta u drugim provedenim dokazima. Kada ovako zaključuje, ovo Vijeće prevashodno odlučnim cijeni da svjedoka S-3 niti jedan od drugih svjedoka ne pominje kao prisutnog kritične prilike, obzirom da su svi, pa i svjedok S-8, decidni u tome da su *tempore criminis* na punktu bili dežurni S-10, Boro Milojica i Želislav Rivić. Povodom smještanja svjedoka S-3 u ulogu vinovnika predmetnog događaja, ovo

Svjedok S-10 u zapisniku iz istrage u pogledu drugog dijela ove tačke (ubistvo 1 lica) jasno implicira da se radilo o Bošnjaku, dok u iskazu na glavnom pretresu od 26.03.2018. godine, strana 20., jasno ukazuje da je bilo poznato da su u tom periodu trake nosili Muslimani i Hrvati.

Vijeće nalazi za shodnim podsjetiti i na tačku 2. izreke ove presude, a u kontekstu koje je optuženi Milojica također davao iskaz, ponovo pokušavajući označiti svjedoka S-3 kao krivca.

91. Dakle, ovo Vijeće zaključuje da sveukupnost iznošenja svjedočkih iskaza ukazuje da se uistinu radi o saglasnim, nadopunjujućim i konzistentnim iskazima u odlučnim dijelovima, te da sam tok inkriminisanog događaja i saznanja svjedoka o istom, odnosno činjenica da se u vezu s istim od strane sva četiri ključna svjedoka S-9, S-10, kao i S-8 i S-4, uvijek u fokusu njihovih navoda kao specijalno određen pominje optuženi Boro Milojica, čine zatvoren krug dokaza iz kojeg može proizaći isključivo jedan zaključak, a to je da je isti kriv po ovoj tački optuženja.

92. Da je optuženi Milojica kriv i po drugom dijelu ove tačke optuženja, a to je ubistvo još jednog civila bošnjačke nacionalnosti, ovo Vijeće nije imalo razloga ne pokloniti vjeru svjedoku S-10 i u tom drugom dijelu iste tačke. Svjedok S-10 je bezrezervno označio optuženog Milojicu kao izvršioca, napominjući da je direktan očevidac istog, dajući jasnu sliku tog događaja.

93. Istina je da svjedok S-10 na glavnom pretresu od 26.03.2018. godine, koji prikaz ročišta je reprodukovao pred ovim Vijećem, daje manje detaljne pojedinosti ovog događaja, međutim, isti ovaj svjedok je dajući iskaz u istrazi, primarno od 22.11.2016. godine, što je uloženo kao dokaz odbrane O1-4, vjerodostojno i detaljno opisuje kritični događaj. U tom pogledu ovo Vijeće napominje da svi dokazi bez obzira da li se rade o dokazima odbrane ili tužilaštva, čine dokaznu građu kojima se Sud služi prilikom potpunog i pravilnog razjašnjavanja predmetnog krivičnog događaja, te činjenica da je neki dokaz izvela određena strana ne zadržava pravo da se smije koristiti samo u svrhu potkrijepe teze te strane koja je dokaz uložila. Dužnost Suda je svestrano pretresanje dokazne građe.

94. U tom pogledu, ovo Vijeće ukazuje da je svjedok S-10 dosljedan u svom kazivanju da ga je jedan od stražara obavijestio da iz pravca mjesta Ciganluci ide neki čovjek i da ima traku oko ruke, pri čemu u pomenutom zapisniku decidno naglašava da je bio bošnjak, što se prema stavu oog Suda i mogao uvjeriti, jer mu je on lično i izdao potvrdu za prelazak punktova, a sve u cilju odlaska zubaru, obzirom da je isti svjedok i u tom pogledu dosljedan u svom kazivanju. Također, ovaj svjedok kako u istrazi, tako i na ročištu od 26.03.2018. godine, bezrezervno označava optuženog Milojicu kao krivca za ubistvo

navedenog lica, pri čemu je na upit branioca optuženog jasno naglasio da je to ubistvo koje je direktno vidio. Svjedok S-10 jasno opisuje da gledajući kako lice koje je tražilo potvrdu za odlazak zubaru odlazi sa punkta, da se u tom pojavljuje Boro Milojica te istog ubija - ponovo sa snajperom.

95. Pri tome, ovo Vijeće nije imalo razloga da izostavi dio iz činjeničnog opisa koji govori da je optuženi potom prišao ubijenom, uzeo mu novčanik i novac iz istog dao prisutnom stražaru. Ovakva okolnost proizilazi iz pomenutog zapisnika o saslušanju svjedoka S-10 (dokaz O1-4), i to upravo u kontekstu ponašanja optuženog, koje je kako je vidljivo i iz ranijih tačaka, svojstveno davanju njegovih ličnih komentara nakon izvršenja čina ubistva, a u konkretnom se radilo o tome *zubar vas časti*. Međutim, ovo Vijeće svakako napominje da ovakva okolnost nije odlučna u kontekstu bitnog obilježja predmetnog krivičnog djela, niti predstavlja vid pljačke kao vrste inkriminacije. Ista je i činjenično označena samo kao popratna okolnost događaja. Na takav način istoj je pristupilo i ovo Vijeće.

96. Slijedom iznesenog, Apelaciono vijeće van razumne sumnje zaključuje da je optuženi Milojica kriv i za ovo ubistvo, kao radnju u osnovi zločina, pri čemu dodatno cijeni aspekt njegove svijesti prilikom ubistva ovog lica koje u tom momentu nosi i bijelu traku, kako je to naveo svjedok S-10.

3. Završni zaključci o ocjeni dokaza i krivici optuženog Milojice

97. Kako je to navedeno u svakoj od pojedinih tačaka za koje je optuženi Boro Milojica oglašen krivim, iskazi svjedoka na temelju kojih je donesena odluka o krivici, ocijenjeni su kao vjerodostojni, konzistentni i u činjeničnim detaljima precizno određeni, zbog čega ne ostavljaju bilo kakvu sumnju u tačnost i valjanost istih sa aspekta dokazne vrijednosti. Također, ovo Vijeće je cijeno da ne postoje unaprijed određena kvantitativna pravila ocjene dokaza, te da nema razloga da se osuđujuća presuda ne zasnuje i na jednom svjedoku, ukoliko je isti sa aspekta ocjene Vijeća dovoljno uvjerljiv i konzistentan u svojim kazivanjima. Svjedoci u ovom predmetu, u ovom dijelu presude, bez dileme nose dokaznu snagu koja opravdava zaključke van razumne sumnje. Pri tome, kada odbrana optuženog Milojice i delegira kontaminaciju određenog svjedoka, ista upućivanjem zamjerki ostaje isključivo dosljedna svojoj koncepciji viđenja ovog krivičnog predmeta i iz te vizure traži

navodne propuste u kazivanjima svjedoka, vršeći, jednostranu ocjenu izvedenih dokaza, onako kako to samo tezi odbrane i odgovara, nezavisno od stvarnog dosega i značaja svakog od provedenih dokaza i njihove dokazne vrijednosti. Polazeći od takve premise argumentacija odbrane prema ocjeni ovog Vijeća ostala je u sferi sebi kreiranog autonomnog područja, a time i nužno ograničenog značaja. Drugim riječima, ključna ishodišta teze odbrane nisu našla potrebnu verifikaciju niti u najmanjem stepenu sumnje da bi dovela u pitanje dokazanu tezu optužbe u njenim dijelovima iz osuđujućeg dijela izreke ove presude. Tužilaštvo je u punom obimu ispoštovalo obavezu tereta dokazivanja, zbog čega je ovo Vijeće ispitujući tačnost činjeničnih navoda optužbe metodološki posmatrano, ispravno se moglo fokusirati na ključne činjenice ne gubeći pri tome niti jednog trenutka iz svog gledišta cjelinu same krivičnopravne stvari, te je u konačnici i moglo nakon pravilne i potpune ocjene relevantnih dokaza položiti logične i ispravne odgovore na sva ključna pitanja.

98. Konačno, a u vezi krivice optuženog Bore Milojice, ovo Vijeće je da bi izbjeglo stalna ponavljanja u svakoj od osuđujućih tačaka, odlučilo na ovom mjestu uputiti na *mens rea* optuženog, a kojom se svakako kontinuirano rukovodilo prilikom analize svake inkriminacije ponaosob. Potrebni *mens rea* jeste da je optuženi djelovao s namjerom da poćini krivićno djelo...³⁹ ili, kao u slućaju drugih oblika ućestvovanja u krivićnim djelima iz ćlana 7. stav 1., on mora biti "svjestan vjerovatnoće, u smislu velikih izgleda, da će kao posljedica njegovog ponašanja biti izvršeno krivićno djelo"⁴⁰. Na temelju prethodno datih obrazloženja, neosporan je direktni umišljaj optuženog Bore Milojice, kao i njegova želja za nastupanjem zabranjene posljedice, kojim je radnjama pobliže opisanim u izreci presude, ostvario sva bitna obilježja bića krivićnog djela iz ćlana 172. stav 1. taćka a) KZ BiH, a sve u vezi sa ćlanom 180. stav 1. KZ BiH, a u odnosu na taćku 2. i u vezi sa ćlanom 29. KZ BiH. Naćin izvršenja predmetnih inkriminacija niti u jednom dijelu ne ostavlja sumnju u pogledu voljne komponente optuženog, obzirom da isti svakom od poduzetih radnji ukazuje usmjerenost ka istoj posljedici, lišavanje života druge osobe.

³⁹ Presuda pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Limaj*, paragraf 509;

⁴⁰ Presuda pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Kvoćka*, paragraf 251; presuda pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Limaj*, paragraf 509;

III. ODLUKA O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI

99. Član 2. KZ BiH u stavu 2. propisuje da se "propisivanje krivičnih djela, i vrste i raspona krivičnihopravnih sankcija zasniva na neophodnosti primjene krivičnopravne prinude i njenoj srazmjernosti, jačini opasnosti za lične slobode i prava čovjeka, te druge osnovne vrijednosti." Odredbom člana 39. KZ BiH propisana je opća i posebna svrha kažnjavanja, koja se osim preodgoja učinioca sastoji i u društvenoj osudi učinjenog krivičnog djela, na način da se utječe na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela, ali i o pravednosti kažnjavanja učinioca. Adekvatno kažnjavanje počinioca za učinjeno krivično djelo ima za cilj i prevenciju protivpravnih ponašanja kojima se povrijeđuju ili ugrožavaju temeljne opće ili individualne vrijednosti. Pri odmjeravanju kazne za krivično djelo za koje je optuženi oglašen krivim, Vijeće je polazeći od svrhe kažnjavanja propisane članom 39. KZ BiH, te slijedeći opšta pravila za odmjeravanje kazne iz člana 48. KZ BiH, imalo u vidu način izvršenja krivičnog djela, te činjenicu da je optuženi u svim slučajevima postupao sa direktnim umišljajem, kao oblikom vinosti.

100. S tim u vezi, na strani optuženog Bore Milojice Apelaciono vijeće je kao otežavajuću okolnost cijeno njegovu raniju osuđivanost za istovrsno krivično djelo (Ratni zločin protiv civilnog stanovništva), tj. činjenicu da je optuženi Milojica ranije ... osuđen na kaznu zatvora od 7 godina zbog ubistva civila Bošnjacke nacionalnosti, a koju je ovo Vijeće tretiralo kao upornost odnosno odlučnost u izvršenju djela ubistva civilnog stanovništva.⁴¹

101. Od olakšavajućih okolnosti ovo Vijeće je cijeno i uzelo u obzir lične i porodične prilike optuženog, tj. njegovu tešku porodičnu situaciju te činjenicu da je otac osmoro djece, kao i da je u vrijeme preduzimanja radnji za koje je ovom presudom oglašen krivim, bio osoba relativno mlađe životne dobi, oko 30 godina.

102. Međutim, Apelaciono vijeće je ipak zaključilo da težina počinjenog zločina ukazuje na neophodnost individualizacije kazne u znatno dužem trajanju od posebno zaprijećenog minimuma. Naime, kada ovako zaključuje, Apelaciono vijeće cijeno da se radi o teškom zločinu, spram osoba koje u datom momentu za optuženog nisu predstavljale nikakvu prijetnju, kao i da provedeni dokazi upućuju na mogućnost počinjenja takvog zločina i iz

⁴¹ U pogledu zahtjeva branioca za objedinjavanjem ove osude sa osudom u ovom predmetu, Vijeće ukazuje da je optuženi Milojica raniju osudu na kaznu zatvora već izdržao. (T-4)

motiva osvete (pojedini svjedoci su izjavili da je optuženi ubistva vršio radi odmazde zbog pogibije brata). Također, ovo Vijeće je cijenilo upornost optuženog i njegovo sistemsko postupanje u lišavanju života drugih lica, kojom prilikom je isti pokazao potpuno odsustvo bilo kakve empatije, hladnokrvno ubijajući veći broj civila.

103. Analizom posebnih inkriminacija evidentno je da je optuženi postupao sa naročitom okrutnošću i bezobzirnošću. Optuženi je koristeći se svojom dominacijom i moći, sa jedne strane, i bespomoćnošću nezaštićenih civila, sa druge strane, počinio djela čiji zaštitini objekat čine univerzalne ljudske vrijednosti. Iz ovakvog postupanja optuženog, proizilazi i stepen njegovi opasnosti, što je ojačano činjenicom da isti nije iskazao bilo kakvo kajanje tokom postupka.

104. Dakle, ovo Vijeće je uzelo u obzir sve kriterije koje sublimiraju materijalne odredbe krivičnog zakona, kao što je stepen krivične odgovornosti, pobude, jačinu ugrožavanja, odnosno povrede zaštićenog dobra, uključujući i aspekt ličnih prilika optuženog te smatra da će izrečena kazna zatvora postići ciljeve specijalne i generalne prevencije, a da ista pri tome predstavlja i adekvatan odraz osude krivičnog djela s obzirom na njegovu nemjerljivu težinu od strane šire društvene zajednice, te da će takva poslati jasnu poruku svim budućim potencijalnim izvršiocima da i u slučaju ratnih okolnosti, neće proći nekažnjeno, odnosno da će ispuniti neophodnu svrhu kažnjavanja.

105. Kako je to navedeno i u izreci presude, optuženom se u izrečenu kaznu zatvora ima uračunati vrijeme provedeno u pritvoru, i to od 28.10.2020. godine pa nadalje. Vijeće podsjeća da je na objavi presude, dana 28.10.2020. godine, optuženom Bori Milojici uručeno rješenje o određivanju pritvora, te je isti dan i lišen slobode.

IV. ODLUKA O TROŠKOVIMA

106. Obzirom da odredba člana 188. stav 4. ZKP BiH Sudu daje mogućnost da i presudom kojom optuženo lice oglašava krivim isto ipak oslobodi plaćanja troškova krivičnog postupka, ovo Vijeće je cijenilo da su ispunjeni uslovi za primjenu takve odredbe,

obzirom da prema okolnostima slučaja proizlazi da bi plaćanje troškova postupka dodatno ugrozilo materijalni položaj optuženog i njegovu egzistenciju.⁴²

V. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU

107. Odredbom člana 198. stav 2. ZKP BiH određeno je da će Sud oštećene uputiti na parnicu u slučaju osuđujuće presude kada podaci u krivičnom postupku ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno niti za djelimično presuđenje. Obzirom da su oštećeni postavili imovinskopravni zahtjev, ali da isti nije preciziran, te da ne postoje konkretni podaci o istom, to je ovo Vijeće, shodno navedenoj zakonskoj odredbi, iste uputilo na parnični postupak.

VI. OSLOBAĐAJUĆI DIO PRESUDE

1. Tačka 1. oslobađajućeg dijela izreke presude (tačka 5. optužnice) – ubistvo 5 civila bošnjačke nacionalnosti: optuženi Želislav Rivić

108. Kako je to prethodno navedeno, ovo Vijeće se van razumne sumnje uvjerilo u krivicu optuženog Bore Milojice po istoj tački optuženja, ali suprotno tome, ovo Vijeće nije moglo dostići standard van razumne sumnje u pogledu odgovornosti optuženog Želislava Rivića u pogledu iste tačke u dijelu koji se njemu, kao saizvršiocu, stavljao na teret.

109. Nije sporno da su svjedoci S-9 i S-10 ukazali i na prisustvo optuženog Želislava Rivića, kao i da je svjedok S-4 izjavio da mu je svjedok S-10 rekao da je predmetna ubista sa Borom Milojicom učinio i Želislav Rivić. Međutim, takva kazivanja spram optuženog Rivića nisu bila dovoljno upečatljiva, kako je to opisano po pitanju optuženog Bore Milojice,

⁴² Dokazi odbrane O1-35 do O1-39.

u smislu kada se na primjer citira njegov komentar *da od jednog metka padoše dvojica*, da bi kod ovog Vijeća stvorila uvjerenje o njegovoj krivici. Pri tome, pak i kada se cijeni iskaz svjedoka S-8, koji sutradan čuje raspravu svjedoka S-10 sa optuženim Milojećom, isti ne dovodi u vezu optuženog Želislava Rivića, niti ukazuje da je svjedok S-10 imao prigovore i na njegova nepodnošljiva ponašanja.

110. Stoga je ovo Vijeće zaključilo da postoje izvjesne indicije i o krivici optuženog Rivića, ali je istovremeno cijenilo da subjektivni osjećaj krivice koji na očigled pružaju određeni dokazi, ne smije prevladavati procesne garancije optuženog lica, u ovom slučaju, princip *in dubio pro reo*, zbog čega je optuženog Želislava Rivića oslobodilo po ovoj tački optuženja.

2. Tačka 2. oslobađajućeg dijela izreke presude (tačka 6. optužnice) – ubistvo Dragana Begića: optuženi Boro Miloćica i Želislav Rivić

111. U pogledu ove tačke, a kojom se optuženima, kao saizvršiocima, stavljalo na teret da su počinili ubistvo oštećenog Dragana Begića, ovo Vijeće je cijenilo dokaze, odnosno iskaze svjedoka Drage Čavlovića, S-3, Miloša Panića, Ante Šabića, Ive Blaževića i Ivica Šolaje.

112. Tako svjedoci S-3 i Miloš Panić crpe posredna saznanja o ubistvu Drage Begića, i to svjedok S-3 navodno od sestre oštećenog, a svjedok Miloš Panić iz "kafanskih priča". Nadalje, svjedoci odbrane Ivo Blažević i Ante Šabić, kao i Ivica Šolaja, također nemaju saznanja o izvršiocima predmetnog ubistva, te isti iznose svoje iskaze na okolnosti poslije ubistva, odnosno ukopa ubijenog.

113. Jedini svjedok koji je iznio određena direktna saznanja jeste svjedok Čavlović Drago, ali isti svjedok također nije očevidac ubistva, već navodne naredbe koja je data

optuženima Milojici i Riviću za likvidaciju oštećenog Begića. Međutim, odbrane su povodom iskaza ovog svjedoka opravdano ukazivale na niz spornih dijelova između njegovog iskaza u istrazi i onog datim pred sudom, i to kako u pogledu načina izdavanja izvjesne naredbe, prisutnih lica u tom momentu, tako i u vezi kasnijeg saznanja da se ubistvo zaista i desilo. Stoga, slijedom niza nejasnoća te prekida kontinuiteta u vremenskom slijedu događaja koji bi u svakom dijelu imao potkrijepu u iskazima svjedoka i činio zatvoren krug dokaza, ovo Vijeće nije moglo van razumne sumnje utvrditi krivicu optuženih Milojice i Rivića, zbog čega je iste i oslobodilo od optužbe.

A. TROŠKOVI KRIVIČNOG POSTUPKA

114. Cijeneći odredbu člana 189. stav 1. ZKP BiH, Apelaciono vijeće je optužene Milojicu i Rivića, oslobodilo plaćanja troškova krivičnog postupka u potpunom oslobađajućem dijelu ove presude.

B. IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEV

115. Shodno odredbi člana 198. stav 3. ZKP BiH, Apelaciono vijeće je oštećene u pogledu oslobađajućeg dijela ove presude, uputilo na parnicu

ZAPISNIČAR
Ena Granić Čizmo

PREDSJEDNIK VIJEĆA
S U D I J A
dr Dragomir Vukoje

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.

PRILOG A DOKAZI TUŽILAŠTVA BiH

1. Spisak svjedoka Tužilaštva BiH:

<u>Ime svjedoka</u>	<u>Datum saslušanja</u>
1. Edin Ramulić	05.09.2017.
2. Sofija Prozor	18.09.2017.
3. „S3“	18.09.2017. - iskaz svjedoka reproduciran pred Apelacionim vijećem dana 25.02.2020. godine
4. Tesma Milinković	02.10.2017. - iskaz svjedoka reproduciran pred Apelacionim vijećem dana 29.09.2020. godine
5. Drago Čavlović	02.10.2017. - iskaz svjedoka reproduciran pred Apelacionim vijećem dana 18.09.2020. godine
6. „S4“	02.10.2017. - iskaz svjedoka reproduciran pred Apelacionim vijećem dana 18.09.2020. godine
7. Ivica Šolaja	23.10.2017. - iskaz svjedoka reproduciran pred Apelacionim vijećem dana 29.09.2020. godine
8. Nevzeta Mulalić	23.10.2017.
9. Amir Žerić	23.10.2017.
10. Džemal Fikić	30.10.2017. - iskaz svjedoka reproduciran pred Apelacionim vijećem dana 25.02.2020. godine
11. „S5“	20.11.2017. - iskaz svjedoka reproduciran pred Apelacionim vijećem dana 29.09.2020. godine
12. „S6“	20.11.2017.
13. „S9“	20.11.2017. - iskaz svjedoka reproduciran pred Apelacionim vijećem dana 18.09.2020. godine

14. „S8“	14.12.2017. - iskaz svjedoka reproduciran pred Apelacionim vijećem dana 18.09.2020. godine
15. Edin Velibašić	21.12.2017.
16. Fadil Velibašić	21.12.2017. - iskaz svjedoka reproduciran pred Apelacionim vijećem dana 29.09.2020. godine
17. „S10“	26.03.2018. - iskaz svjedoka reproduciran pred Apelacionim vijećem dana 25.02.2020. godine
18. Suad Sarajlić	21.05.2018.
19. „S7“	21.05.2018.
20. Miloš Panić	28.05.2018.

2. Spisak materijalnih dokaza Tužilaštva BiH:

BROJ DOKAZA	NAZIV DOKAZA
T-1	Dopis Državne Agencije za istrage i zaštitu, Regionalni ured Banja Luka, Odsjek za istrage ratnih zločina broj: 17-12/3-04-2-14-5/06 od 25.07.2006. godine i dopis Tužilaštva BiH, Poseban odjel za ratne zločine broj: T20 0 KTRZ 0004777 16 od 26.12.2016. godine- prilog CD
T-2	Akt „Ovjerene kopije Vob-2 i Vob-3“ za Boro Milojica, Odjeljenje za boračko – invalidsku zaštitu Prijedor, broj: 03-36/2016, od 03.11.2016. godine; (<u>dokaz u optužnici 56</u>)
T-3	Izvod iz matične knjige umrlih za Velibašić Samed, broj: 04-202-2691/2006 od 03.05.2006. godine; (<u>dokaz u optužnici 59</u>)

T-4	„Akt MUP Republika Srpska, CJB Prijedor“, broj: 18-04/1-230.4-RP-696/16 od 21.12.2016. godine, sa priložima „Izvod iz kaznene i operativne evidencije na ime Milojica Boro“ i „Izvod iz kaznene i operativne evidencije na ime Rivić Želislav“; (<u>dokaz u optužnici 78</u>)
T-5	„Izvod iz matične knjige umrlih“ na ime Begić Dragan, broj: 04-202-1-6516/16 od 22.12.2016. godine; <u>dokaz u optužnici 79</u>
T-6	„Izvod iz matične knjige umrlih“ na ime Đurić Pero, broj: 04-202-1-6518/16 od 22.12.2016. godine; <u>dokaz u optužnici 80</u>
T-7	„Izvod iz matične knjige umrlih“ na ime Mulalić Mehmed, broj: 04-202-1-6515/16 od 22.12.2016. godine; <u>dokaz u optužnici 81</u>
T-8	Potvrda o smrti broj Kri:28/02 za lice Mehmed Mulalić; <u>dokaz u optužnici 84</u>
T-9	Zapisnik o izvršenoj predaji ekshumiranog tijela Mehmeda Mulalića, broj 05-10/03-757-1/2002 od dana 13.07.2002. godine; <u>dokaz u optužnici 85</u>
T-10	Odluka o osnivanju Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 15.01.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 8</u>
T-11	Odluka o pripajanju Autonomnoj regiji Bosanska Krajina, Skupština srpskog naroda opštine Prijedor, od 17.01.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 11</u>
T-12	Odluka o proglašenju Skupštine srpskog naroda opštine Prijedor, od 07.01.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 13</u>
T-13	Odluka o formiranju Teritorijalne odbrane Srpske Republike Bosne i Hercegovine kao oružane snage SBiH i proglašenju neposredne ratne opasnosti i javnoj mobilizaciji, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, Ministarstvo narodne odbrane Sarajevo, 16.04.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 18</u>
T-14	Skraćeni zapisnik sa sastanka OO SDS Prijedor i Kluba odbornika SDS održanog 27.12.1991. godine u 18,00 sati; <u>dokaz u optužnici 24</u>

T-15	„Službeni glasnik Autonomne regije Krajina“ br. 2, od 05.06.1992. godine: Odluka o naređivanju opšte javne mobilizacije od 04.05.1992. godine, Odluka o osnivanju Kriznog štaba Autonomne regije Krajina od 05.05.1992. godine, te zaključci i odluke Kriznog štaba Autonomne regije Krajina koju su objavljeni u ovom službenom glasilu; <u>dokaz u optužnici 31</u>
T-16	Odluka o formiranju Teritorijalne odbrane Srpske Republike Bosne i Hercegovine kao oružane snage SBiH i proglašenju neposredne ratne opasnosti i javnoj mobilizaciji, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, Ministarstvo narodne odbrane Sarajevo, 16.04.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 32</u>
T-17	Izveštaj o radu Stanice javne bezbjednosti Prijedor za poslednjih 9 mjeseci 1992. godine (januar 1993. godine); <u>dokaz u optužnici 33</u>
T-18	Depeša SJB Prijedor broj 11-12-1873 od 30.04.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 34</u>
T-19	Depeša SJB Prijedor broj 11-12-2025 od 26.05.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 38</u>
T-20	Likvidacija „Zelenih beretki“ u širem rejonu s.Kozarac, izvještaj Komande 1. Krajiškog Korpusa od 27.05.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 39</u>
T-21	Naredba Sime Drljače o formiranju „privremenog sabirališta“ Omarska od 31.05.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 40</u>
T-22	Naređenje komandanta GŠ Vojske Srpske Republike BiH od 16.06.1992.godine; <u>dokaz u optužnici 42</u>
T-23	Odluka Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o proglašenju ratnog stanja („Službeni list R BiH“ broj: 7/92 od 20.06.1992. godine); <u>dokaz u optužnici 44</u>
T-24	Odluka Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o ukidanju ratnog stanja („Službeni list R BiH“, broj 50/95); <u>dokaz u optužnici 45</u>
T-25	Deklaracija o proglašenju Republike srpskog naroda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Srpskog naroda u BiH, broj 2, od 27.01.1992. godine) <u>dokaz u optužnici 46</u>

T-26	Odluka o strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Republike Srpske, broj 22, od 26.11.1992. godine) <u>dokaz u optužnici 47</u>
T-27	Zaključci sa sastanka SUB REGIJE Bihać, Bos.Petrovac, Srpska Krupa, Sanski Most, Prijedor, Bos. Novi i Ključ, u Sanskom Mostu od 07.06.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 49</u>
T-28	Odluka Regionalnog sekretarijata za narodnu odbranu o naređenju opšte javne mobilizacije na teritoriji Autonomne regije Krajina broj 01—1/92 od 04.05.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 50</u>
T-29	Dnevni izvještaj LRZ „Manjača“ Str.pov.br. 38 od 10.08.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 52</u>
T-30	„Izvještaj o zatečenom stanju i pitanjima u vezi sa zarobljenicima, sabirnim centrima, iseljavanju i ulozi SJB u vezi sa ovim aktivnostima“, Ministarstvo za unutrašnje poslove, Centar službi bezbjednosti, Banja Luka; <u>dokaz u optužnici 54</u>
T-31	„Potvrda o privremenom oduzimanju vozila“, Srpska TO Opštine Prijedor, Komanda Ljubija; broj: 9/92 od 07.06.1992. godine; <u>dokaz u optužnici 60</u>
T-32	..., na ime Boro Milojica; <u>dokaz u optužnici 61</u>
T-33	„Zapisnik o eksumaciji“, Kantonalni sudu Bihaću, broj: Kri:50/98 od 28.08.1998. godine; <u>dokaz u optužnici 62</u>
T-34	„Crtež lica mjesta“ – Eksumacija, obdukcija i identifikacija 12 tijela ubijenih civila Bošnjaka, broj: 79/98 i Foto-dokumentacija broj: 80/98 od 24.08.1999. godine; <u>dokaz u optužnici 63</u>
T-35	„Crtež lica mjesta“ – Eksumacija, obdukcija i identifikacija 9 tijela ubijenih civila Bošnjaka, broj: 80/98 i Foto-dokumentacija broj: 79/98 od 20.08.1999. godine; <u>dokaz u optužnici 64</u>
T-36	„Obdukcioni zapisnik“ za lice Prozor Mustafa od 27.08.1998. godine; <u>dokaz u optužnici 67</u>
T-37	„Obdukcioni zapisnik“ za lice Ferhatović Esad od 27.08.1998. godine; <u>dokaz u optužnici 68</u>
T-38	„Obdukcioni zapisnik“ za lice Osmanović Ismet od 27.08.1998. godine; <u>dokaz u optužnici 69</u>

T-39	„Obdukциони zapisnik“ za lice Ahmetović Husein od 27.08.1998. godine; <u>dokaz u optužnici 70</u>
T-40	„Obdukциони zapisnik“ za lice Sinanović Đemal od 27.08.1998. godine; <u>dokaz u optužnici 71</u>
T-41	„Obdukциони zapisnik“ za lice Ahmetović Esad 27.08.1998. godine; <u>dokaz u optužnici 72</u>
T-42	„Obdukциони zapisnik“ za lice Sinanović Sadik od 28.08.1998. godine; <u>dokaz u optužnici 73</u>
T-43	„Obdukциони zapisnik“ za lice Ferhatović Ramo od 28.08.1998. godine; <u>dokaz u optužnici 74</u>
T-44	„Obdukциони zapisnik“ za lice Sinanović Nermin od 28.08.1998. godine; <u>dokaz u optužnici 75</u>
T-45	„Zapisnik o ekshumaciji, obdukciji i identifikaciji ekshumiranih osoba iz masovne i pojedinačnih grobnica na raznim lokalitetima na području Općine Prijedor“, Kantonalni sud u Bihaću, broj: Kri-54/01 od 22.11.2001. godine; <u>dokaz u optužnici 76,</u>
T-46	„Zapisnik o ekshumaciji i obdukciji“, Prim. dr. Rakočević Miroslav broj Kri:54/01 od 26.10.2011. godine; <u>dokaz u optužnici 77,</u>

PRILOG B DOKAZI ODBRANE

1. Spisak svjedoka odbrane optuženog Bora Milojice:

<u>Ime svjedoka</u>	<u>Datum saslušanja</u>
1. Vinko Kos	01.10.2018.
2. Bogoljub Kos	01.10.2018.
3. Ratko Milojica	15.10.2018.
4. Anto Šabić	15.10.2018
5. Drago Begić	29.10.2018.

6. Ivo Blažević	29.10.2018. - iskaz svjedoka reproduciran pred Apelacionim vijećem dana 29.09.2020. godine
7. Ivica Šolaja (svjedočio ranije kao svjedok optužbe)	12.11.2018.
8. Radovan Gajić	12.11.2018.
9. Fadil Velibašić	24.01.2019.
10. Ramiz Škulj	21.02.2019.
11. Draško Ratković	21.02.2019.
12. Vladimir Milinković	07.03.2019.
13. Boro Milojica (optuženi saslušan kao svjedok)	28.03.2019.

2. Spisak materjalnih dokaza odbrane optuženog Bora Milojice:

BROJ DOKAZA	NAZIV DOKAZA
O1-1	Zapisnik Okružnog tužilaštva Banja Luka o saslušanju svjedoka Drago Čavlović broj: T13 0 KTRZ 0016028 13 2, 10.02.2014. godine
O1-2	Zapisnik Tužilaštva Bosne i Hercegovine o saslušanju svjedoka Drago Čavlović, broj: T20 0 KTN RZ 0008746 14, 11.03.2016. godine
O1-3	Zapisnik o saslušanju svjedoka „S-10“, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KTRZ 0004777 06 od 14.12.2016. godine
O1-4	Zapisnik o saslušanju svjedoka „S-10“, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-06/1-04-2-1349/16 od 22.11.2016. godine
O1-5	Zapisnik o saslušanju svjedoka „S-10“, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KTRZ 0004777 06 od 19.09.2016. godine
O1-6	Zapisnik o saslušanju svjedoka Jasmina Hamulića u Tužilaštvu BiH, broj:16-06/1-04-2-897/16, od 02.08.2016. godine
O1-7	Izvod iz matične knjige umrlih za Velibašić Esmu, broj: 04-202-3-502/18, od 29.1.2018. godine

O1-8	Zapisnik o uzimanju izjave od svjedoka Velibašić Esme, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Stanica javne bezbjednosti Banja Luka, Stanica javne bezbjednosti Prijedor, broj: 10-1-10/02-2-314/06, od 15.06.2006. godine
O1-9	Informacija SDA o formiranju Savjeta za nacionalnu odbranu SDA, od 13.06.1991. godine (relevantnost - dokaz početka priprema SDA za oružani sukob u Bosni i Hercegovini već u junu 1991. godine);
O1-10	Spisak SDA – lista kandidata za obuku specijalaca u MUP-u Republike Hrvatske, od 08.07.1991. godine (relevantnost - dokaz realizacije priprema SDA za oružani sukob u Bosni i Hercegovini već u julu 1991. godine);
O1-11	Uput SDA za kandidata Delić Kemala, br. 1258 – 2/91 od 11.07.1991. godine, upućen MUP-u Republike Hrvatske (relevantnost - dokaz realizacije priprema SDA za oružani sukob u Bosni i Hercegovini već u julu 1991. godine);
O1-12	Uput SDA za kandidata Kapo Zekerijaha, br. 1258 – 2/91 od 11.07.1991. godine, upućen MUP-u Republike Hrvatske (relevantnost - dokaz početka priprema SDA za oružani sukob u Bosni i Hercegovini već u julu 1991. godine);
O1-13	Zapisnik sa sastanka Izvršnog odbora SDA Prijedor, od 01.02.1992. godine (relevantnost – instrukcija da se oružje TO ne smije predavati "ni po koju cijenu". Dokaz koji ukazuje na nastavak realizacije priprema SDA za oružani sukob u Bosni i Hercegovini);

O1-14	Direktiva Štaba Teritorijalne odbrane Republike BiH, od 23.04.1992. godine (relevantnost – dokaz preuzimanja komande nad Teritorijalnom odbranom Republike BiH od strane jedne etničke grupe (bošnjačke), označavanje pripadnika druge etničke grupe (srpske) i pripadnika JNA, neprijateljima na području Bosne i Hercegovine, te naredba za izvršenje mobilizacije, formiranje borbenih jedinica u svim opštinama i vršenje napada na pripadnike JNA na području Bosne i Hercegovine);
O1-15	Naredba Ministarstva za narodnu odbranu Republike BiH br. 02/145-1 od 29.04.1992. godine (relevantnost - dokaz označavanje pripadnika pripadnika JNA, neprijateljima na području Bosne i Hercegovine, te naredba za izvršenje napada na pripadnike JNA na području Bosne i Hercegovine);
O1-16	Depeša MUP Republike BiH br. 10 – 70 od 29.04.1992. godine (relevantnost – dokaz da i MUP Republike BiH postupa po naredbi Ministarstva za narodnu odbranu Republike BiH br. 02/145 - 1 od 29.04.1992. godine. Ova depeša je istog dana prosljeđena svim stanicama javne bezbjednosti na području Bosne i Hercegovine i na području Prijedora predstavlja okidač za preuzimanje vlasti koje je izvršeno odmah nakon prijema depeše);
O1-17	Izveštaj Ratnog kriznog štaba TO na području opštine Prijedor, od 26.04.1992. godine (relevantnost – dokaz izvršenja direktive Štaba Teritorijalne odbrane Republike BiH od 23.04.1992. godine i naredbe Ministarstva za narodnu odbranu Republike BiH br. 02/145 – 1 od 29.04.1992. godine i formiranje bošnjačkih borbenih jedinica na području Prijedora);
O1-18	Poziv Teritorijalne odbrane R BiH, za područje Opštine Prijedor (štab TO Kozarac), na opštu mobilizaciju – Hodžić Munib (relevantnost – dokaz izvršenja direktive Štaba Teritorijalne odbrane Republike BiH od 23.04.1992. godine i naredbe Ministarstva za narodnu odbranu Republike BiH br. 02/145 – 1 od 29.04.1992. godine i formiranje bošnjačkih borbenih jedinica na području Prijedora);

O1-19	Izveštaj o radu vojne policije Prijedor od 21.07.1992. godine (relevantnost – dokaz porijekla prethodna dva dokaza i dokaz postojanja bošnjačkih borbenih formacija na području Prijedora 1992. godine);
O1-20	Izvod iz "Kozarskog vjesnika" Prijedor od 29.05.1992. godine (relevantnost – dokaz početka oružanog sukoba u Hambarinama
O1-21	Krivična prijava SJB Prijedor br. 11 – 12/02 od 03.06.1992. godine (relevantnost – dokaz početka oružanog sukoba u Hambarinama
O1-22	... (relevantnost – dokaz da i u drugim dijelovima opštine Prijedor u maju 1992. godine počinju oružani sukobi bošnjačkih borbenih formacija i srpskih borbenih formacija. Originalni ovjereni primjerak dokaza se nalazi u spisu predmeta Suda Bosne i Hercegovine br. S1 1 K 016065 14 Kri, kao dokaz odbrane optuženog Drage Končara
O1-23	Depeša SJB Prijedor br. 11 – 12 – 01 – 1 – 1975 od 18.05.1992. godine (relevantnost – dokaz da su u svim bošnjačkim selima koja okružuju Prijedor, formirane bošnjačke borbene jedinice
O1-24	SJB Prijedor - spisak lica koja su učestvovala u napadu na Prijedor dana 29/30.05.1992. godine (relevantnost - dokaz oružanog sukoba bošnjačkih borbenih formacija i srpskih borbenih formacija u centru Prijedora, u noći između 29. i 30. maja 1992. godine, u kom Ećimović Slavko predvodi bošnjačku borbenu formaciju
O1-25	Potvrda SJB Prijedor, RSM Ljubija, o privremenom oduzimanju vatrenog oružja, od 01.06.1992. godine – Komljenović Nedeljko, MKSJ broj dokaza 00633250 (relevantnost – dokaz oružanog sukoba bošnjačkih borbenih formacija i srpskih borbenih formacija u centru Prijedora, u noći između 29. i 30. maja 1992. godine. U prethodnom dokazu odbrane – spisak lica koja su učestvovala u napadu na Prijedor, na strani 1. pod rednim brojem 9. je ime i prezime Nedeljka Komljenovića)

<p>O1-26</p>	<p>Potvrda SJB Prijedor, RSM Ljubija, o privremenom oduzimanju vatrenog oružja, od 01.06.1992.godine - Šolaja Ognjen, MKSJ broj dokaza 00633251</p> <p>(relevantnost – dokaz oružanog sukoba bošnjačkih borbenih formacija i srpskih borbenih formacija u centru Prijedora, u noći između 29. i 30. maja 1992. godine. U prethodnom dokazu odbrane – spisak lica koja su učestvovala u napadu na Prijedor, na strani 1. pod rednim brojem 3. je ime i prezime Ognjena Šolaje)</p>
<p>O1-27</p>	<p>Službena zabilješka SJB Prijedor, SM Ljubija, od 02.06.1992. godine (relevantnost – dokaz autentičnosti dva prethodna dokaza. Navedena službena zabilješka u bazi MKSJ predstavlja cjelovit dokaz zajedno sa prethodnim potvdama o privremenom oduzimanju vatrenog oružja, što dokazuju prethodno naznačeni linkovi internet adrese MKSJ za navedene dvije potvrde o privremenom oduzimanju vatrenog oružja. Međutim, iz razloga nejasnih odbrani optuženog, u MKSJ je izvršena digitalna ovjera službene zabilješke SJB Prijedor, SM Ljubija, od 02.06.1992. godine, ali ne i navedene dvije potvrde o privremenom oduzimanju vatrenog oružja, koje su prilog te službene zabilješke)</p>
<p>O1-28</p>	<p>Spisak poginulih boraca, SJB Prijedor br. 11 – 12 od 22.06.1992. godine (relevantnost – dokaz značajnog broja poginulih pripadnika srpskih borbenih formacija u centru Prijedora, u oružanom sukobu u noći između 29. i 30. Maja 1992. godine. U ovom dokumentu su navedeni i podaci o osobama koje su poginule u oružanom sukobu u Hambarinama, koji je prethodio oružanom sukobu u centru Prijedora – Radovan Milojica i Rade Lukić, što potvrđuje vjerodostojnost informacije iz prethodnog dokaza odbrane – krivične prijave SJB Prijedor br. 11 – 12/02 od 03.06.1992. godine)</p>
<p>O1-29</p>	<p>Izvod iz "Kozarskog vjesnika" Prijedor od 28.05.1993. godine (relevantnost – dokaz značajnog broja poginulih pripadnika srpskih borbenih formacija u centru Prijedora, u oružanom sukobu u noći između 29. i 30. maja 1992. godine. Originalni ovjereni primjerak dokaza se nalazi u spisu predmeta Suda Bosne i Hercegovine br. S1 1 K 003365 10 Krl, kao dokaz odbrane optuženog Petra Čivčića)</p>

O1-30	Izvod iz časopisa "Novo Ogledalo" iz maja 1999. godine – intervju sa Mujadžić Mirzom, str. 44 – 47 (relevantnost – dokaz izvršenja direktive Štaba Teritorijalne odbrane Republike BiH od 23.04.1992. godine i naredbe Ministarstva za narodnu odbranu Republike BiH br. 02/145 – 1 od 29.04.1992. godine i formiranje bošnjačkih borbenih jedinica na području Prijedora, te otpočinjanja oružanih sukoba bošnjačkih borbenih formacija i srpskih borbenih formacija na području Prijedora
O1-31	Odluka ARK (Autonomna regija Krajina) br. 01 – 1/92 od 04.05.1992. godine, o opštoj javnoj mobilizaciji (relevantnost - dokaz da odazivanje mobilizaciji nakon 04.05.1992. godine, na području Autonomne regije Krajina, nije bilo pitanje dobre volje bilo kog vojno sposobnog Srbina, već zakonska obaveza, pod prijetnjom teških sankcija
O1-32	Izvod iz Matične knjige umrlih za Milojica Radovana - (relevantnost – Ovaj dokaz potvrđuje navode svjedoka da je Milojica Radovan smrtno stradao u Hambarinama 22.05.1992. godine)
O1-33	Službena zabilješka broj 16-06/1-04-2-1970/16 od 18.11.2016.godine koju su sačinili istražitelji Ramiz Škulj i Emir Vardo
O1-34	Službena zabilješka broj 16-06/1-04-2-1971/16 od 18.11.2016.godine koju su sačinili istražitelji Ramiz Škulj i Emir Vardo
O1-35	Uvjerenje o posjedu RS, Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove Banjaluka, područna jedinica Prijedor broj 21.35-952.1-4.391/2019 od 04.03.2019.godine za Milojica Boru
O1-36	Uvjerenje RS, Zavod za zapošljavanje RS, Filijala Prijedor broj 1-37-10740-3-2019-37 od 04.03.2019.godine za Milojica Boru
O1-37	Uvjerenje RS, Zavod za zapošljavanje RS, Filijala Prijedor broj 1-37-10740-3-2006-436 od 04.03.2019.godine za Davidović Ljiljanu
O1-38	Uvjerenje RS, Zavod za zapošljavanje RS, Filijala Prijedor broj 1-37-10740-8-2017-280 od 04.03.2019.godine za Milojica Vuka
O1-39	Izjava o zajedničkom domaćinstvu za Milojica Boru

3. Spisak svjedoka odbrane optuženog Želislava Rivića:

<u>Ime svjedoka</u>	<u>Datum saslušanja</u>
1. Ivica Šolaja (<i>svjedočio ranije kao svjedok optužbe</i>)	12.11.2018.
2. Radovan Gajić	12.11.2018.
3. Draško Ratković	21.02.2019.
4. Želislav Rivić (optuženi saslušan kao svjedok)	28.03.2019.

4. Spisak materjalnih dokaza odbrane optuženog Želislava Rivića:

BROJ DOKAZA	NAZIV DOKAZA
O2-1	Zapisnik Državne Agencije za istrage i zaštitu o saslušanju svjedoka Drage Čavlovića, broj: 16-11/3-1-04-2-358-110/14, 15.09.2014. godine
O2-2	Zapisnik Tužilaštva Bosne i Hercegovine o saslušanju svjedoka Drago Čavlović, broj: T20 0 KTRZ 0004777 06, 29.11.2016. godine
O2-3	Zapisnik o saslušanju svjedoka „S-5“, Državna Agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-06/1-04-2-1403/16 od 15.12.2016. godine
O2-4	Rješenje o penzionisanju Fonda PIO RS broj 9074/95-1.1-1810.0-2303/16 od 16.05.2016.godine
O2-5	Uvjerenje o posjedu RGU RS , područne jedinice Prijedor broj:21.35-952.1-4-385/2019 od 01.03.2019.godine
O2-6	Uvjerenje RGU RS, područne jedinice Prijedor, zemljišno knjižna kancelarija, broj 21.35/714-nar.br 74/19 od 01.03.2019.godine